

YAŞLI SORUNLARI ARAŞTIRMA DERNEĞİ

Sertifika No: 42997

Bilimsel Araştırma ve İncelemeler:

ISBN: 978-625-7960-34-2

© 1.Basım, Haziran, 2021 - Erzurum

11.ULUSAL YAŞLILIK KONGRESİ: Sağlıklı Yaşlanma (Bildiriler)

©Copyright 2021, YAŞLI SORUNLARI ARAŞTIRMA DERNEĞİ

Kitabın yayın hakları Yaşlı Sorunları Araştırma Derneğine aittir. Derneğin yazılı izni olmaksızın, kitabın tümünün veya bir kısmının elektronik, mekanik ya da fotokopi yoluyla basımı, yayını, çoğaltımı ve dağıtımı yapılamaz.

Kapak Tasarımı: Öğr. Gör. Arif DAŞ
Dizgi: Dr. Öğr. Üyesi Derya ÇAKMAK KARAPINAR

YAŞLI SORUNLARI ARAŞTIRMA DERNEĞİ
Altıntop Mah. 1591 Sok. Yasemin Apt. No:10/3 Merkezefendi - DENİZLİ Tel: 0258.2961112

UYK'11

11.ULUSAL YAŞLILIK KONGRESİ
"Sağlıklı Yaşlanma"
09-11 Nisan 2021, ERZURUM

ONURSAL BAŞKAN

Prof. Dr. Ömer ÇOMAKLI/ Atatürk Üniversitesi Rektörü
Prof. Dr. Erdem KOCADAĞISTAN/ Atatürk Üniversitesi Açıköğretim Fakültesi Dekanı

KONGRE BAŞKANI

Dr. Öğr. Üyesi Cengiz KILIÇ/ Atatürk Üniversitesi

DANIŞMA KURULU

Prof. Dr. Velittin KALINKARA (I. II. VIII. ve X. UYK Düzenleme Kurulu Bşk)
Prof. Dr.-Ing. Şenel ERGİN (III. UYK Düzenleme Kurulu Bşk)
Prof. Dr. Galip AKIN (IV. UYK Düzenleme Kurulu Bşk)
Doç. Dr. Gülüşan ÖZGÜN BAŞIBÜYÜK (V. UYK Düzenleme Kur. Bşk)
Prof. Dr. Güzin DEMİRKAN TÜREL (VI. UYK Düzenleme Kur. Bşk)
Prof. Dr. Gülay GÜNAY (VII. UYK Düzenleme Kurulu Bşk)
Doç. Dr. Yener BEKTAŞ (IX. UYK Düzenleme Kur. Bşk)
Dr. Öğr. Ü. Cengiz KILIÇ (XI. UYK Düzenleme Kur. Bşk)

BİLİM KURULU

Prof. Dr. A. Özfer ÖZÇELİK / Ankara Üniversitesi
Prof. Dr. Ali KİTİŞ / Pamukkale Üniversitesi
Prof. Dr. Arzu ŞENER / Hacettepe Üniversitesi
Prof. Dr. Ayfer AYDINER BOYLU / Hacettepe Üniversitesi
Prof. Dr. Ayfer KARADAKOVAN / Ege Üniversitesi
Prof. Dr. Aylin GÖRGÜN BARAN / Hacettepe Üniversitesi
Prof. Dr. Ayşe CANATAN / Hacı Bayram Veli Üniversitesi
Prof. Dr. Ayşe Sezen SERPEN / Ankara Üniversitesi
Prof. Dr. Dicle OĞUZ / Ankara Üniversitesi
Prof. Dr. Dilek BAYBORA / Anadolu Üniversitesi
Prof. Dr. Emine ASLAN TELCİ / Pamukkale Üniversitesi
Prof. Dr. Esat ADIGÜZEL / Pamukkale Üniversitesi
Prof. Dr. F. Pınar ÇAKIROĞLU / Ankara Üniversitesi
Prof. Dr. Fatma ARPACI / Gazi Üniversitesi
Prof. Dr. Galip AKIN / Bozok Üniversitesi
Prof. Dr. Gönül İÇLİ / Pamukkale Üniversitesi
Prof. Dr. Gülay GÜNAY / Karabük Üniversitesi
Prof. Dr. Güzin DEMİRKAN TÜREL / Aksaray Üniversitesi
Prof. Dr. H. Elçin TEZEL / Bahçeşehir Üniversitesi
Prof. Dr. Hande ŞAHİN / Kırıkkale Üniversitesi
Prof. Dr. Hasan Hüseyin BAŞIBÜYÜK / Akdeniz Üniversitesi
Prof. Dr. Hülya ÖZTOP / Hacettepe Üniversitesi
Prof. Dr. İsmail TUFAN / Akdeniz Üniversitesi
Prof. Dr. Mehmet ZENCİR / Ata Soyer Sağlık ve Politika Okulu
Prof. Dr. Metin ÖZKUL / Süleyman Demirel Üniversitesi
Prof. Dr. Metin Saip SÜRÜCÜOĞLU / Uluslararası Kıbrıs Üniversitesi
Prof. Dr. Mükerrrem ARSLAN / Ankara Üniversitesi
Prof. Dr. Özlen ÖZGEN / Atılım Üniversitesi
Prof. Dr. Sema OĞLAK / Adnan Menderes Üniversitesi
Prof. Dr. Serpil AYTAÇ / Uludağ Üniversitesi
Prof. Dr. Sibel ERKAL / Hacettepe Üniversitesi
Prof. Dr. Sibel KALAYCIOĞLU / Orta Doğu Teknik Üniversitesi
Prof. Dr. Şahin KAPIKIRAN / Pamukkale Üniversitesi
Prof. Dr. Teslime ATLI / Ankara Üniversitesi

Prof. Dr. Tülay ZORLU / Karadeniz Teknik Üniversitesi
 Prof. Dr. Ümmühan BAŞ ASLAN / Pamukkale Üniversitesi
 Prof. Dr. Ünal ŞENTÜRK / İnönü Üniversitesi
 Prof. Dr. Velittin KALINKARA / Pamukkale Üniversitesi
 Prof. Dr. Yeşim Gökçe KUTSAL / Hacettepe Üniversitesi
 Prof. Dr.-Ing. Şenel ERGİN / Dokuz Eylül Üniversitesi
 Doç. Dr. Ahu ARICIOĞLU / Pamukkale Üniversitesi
 Doç. Dr. Çağdaş DEMREN / Cumhuriyet Üniversitesi
 Doç. Dr. Gülüşan ÖZGÜN BAŞIBÜYÜK / Akdeniz Üniversitesi
 Doç. Dr. Işıl KALAYCI / Süleyman Demirel Üniversitesi
 Doç. Dr. Kadir ÖZKAYA / Pamukkale Üniversitesi
 Doç. Dr. M. Lütfi MÜDERRİSOĞLU / Selçuk Üniversitesi
 Doç. Dr. Murat ŞENTÜRK / İstanbul Üniversitesi
 Doç. Dr. Nihal BÜKER / Pamukkale Üniversitesi
 Doç. Dr. Nilüfer KORKMAZ YAYLAGÜL / Akdeniz Üniversitesi
 Doç. Dr. Osman TUTAL / Anadolu Üniversitesi
 Doç. Dr. Özlem KÖRÜKÇÜ / Pamukkale Üniversitesi
 Doç. Dr. Ufuk YAĞCI / Pamukkale Üniversitesi
 Doç. Dr. Yener BEKTAŞ / Nevşehir Hacı Bektaş Üniversitesi
 Dr. Öğr. Üyesi Bekir İNCE / Pamukkale Üniversitesi
 Dr. Öğr. Üyesi Cemile GÜRÇAY-ÇETİN Dokuz Eylül Üniversitesi
 Dr. Öğr. Üyesi Cengiz KILIÇ / Atatürk Üniversitesi
 Dr. Öğr. Üyesi Davuthan GÜNAYDIN / Namık Kemal Üniversitesi
 Dr. Öğr. Üyesi Derya ÇAKMAK KARAPINAR / Atatürk Üniversitesi
 Dr. Öğr. Üyesi Gülay TAŞDEMİR YİĞİTOĞLU / Pamukkale Üniversitesi
 Dr. Öğr. Üyesi Hamza KURTKAPAN / Nevşehir Hacı Bektaş Veli Üniversitesi
 Dr. Öğr. Üyesi Harun CEYLAN / Yalova Üniversitesi
 Dr. Öğr. Üyesi Meltem ORAL / Atatürk Üniversitesi
 Dr. Öğr. Üyesi Meryem SALMAN / Siirt Üniversitesi
 Dr. Öğr. Üyesi Nurgül KARAKURT / Erzurum Teknik Üniversitesi
 Dr. Öğr. Üyesi Sergender SEZER / Muğla Sıtkı Koçman Üniversitesi
 Dr. Gülbanu ZENCİR / Pamukkale Üniversitesi

DÜZENLEME KURULU

Doç. Dr. Buğra YILDIRIM (Celal Bayar Üniversitesi)
 Doç. Dr. Mevlüt ALBAYRAK (Atatürk Üniversitesi)
 Dr. Öğr. Üyesi Cengiz KILIÇ (Atatürk Üniversitesi)
 Dr. Öğr. Üyesi Meltem ORAL (Atatürk Üniversitesi)
 Dr. Öğr. Üyesi Derya ÇAKMAK KARAPINAR (Atatürk Üniversitesi)
 Dr. Öğr. Üyesi Nurgül KARAKURT (Erzurum Teknik Üniversitesi)
 Öğr. Gör. Muhammed GÜLER (Atatürk Üniversitesi)

YASAD YÖNETİM KURULU

Prof. Dr. Velittin KALINKARA
 Doç. Dr. Nihal BÜKER
 Doç. Dr. Ahu ARICIOĞLU
 Doç. Dr. Kadir ÖZKAYA
 Dr. Öğr. Ü. Gülay TAŞDEMİR YİĞİTOĞLU
 Öğr. Gör. Nesrin KACAR
 Öğr. Gör. İsmail SARI

KONGRE SEKRETERYA

Doç. Dr. Gökhan ÖMEROĞLU - / 0442 231 85 45
 Dr. Öğr. Üyesi Derya ÇAKMAK KARAPINAR-11yaslilikongresi@gmail.com
 Dr. Öğr. Üyesi Cengiz KILIÇ - 0442 231 85 45
 Öğr. Gör. Arif DAŞ - 11yaslilikongresi@gmail.com

ÖNSÖZ

Nüfus yaşlanması, toplumun neredeyse tüm sektörlerinde değişik sonuçları olan, yirmi birinci yüzyılın en önemli sosyal dönüşümlerinden biridir. Dünya Sağlık Örgütü'ne göre: *“Sağlıklı Yaşlanmayı teşvik etmek, yalnızca uyguladığımız eylemlerde değil, aynı zamanda yaş ve yaşlanmaya yönelik düşünme ve hissetme şeklimizde de temel değişiklikler gerektirir”*. "Uzun ömürlülüğü artırmak önemli olsa da, kendileri, aileleri ve genel olarak toplum için yetenekli, aktif ve becerikli kalmaya devam etmek için yaşlı yetişkinlerin işlevsel kapasitesini ve güçlenme becerilerini geliştirmek için yapılabilecek çok şey var". Bu bakımdan *“yalnızca insanların ne kadar yaşadıklarına değil, ne kadar sağlıklı ve iyi yaşadıklarına odaklanmamız gerekiyor*.

Birleşmiş Milletler tarafından 2021-2030 *“Sağlıklı Yaşlanma On Yılı”* olarak belirlenmiştir. *“Sağlıklı Yaşlanma, ileri yaşta esenliği mümkün kılan işlevsel yeteneği geliştirme ve sürdürme süreci”* olarak tanımlanmaktadır. Sağlıklı yaşlanmayı teşvik etmek ve yaşlıların, ailelerin ve toplumların yaşamlarını iyileştirmek için, yalnızca yaşlılıkla ilgili eylemlerde değil, yaş ve yaşlanma konusundaki düşünme biçimimizde de temel değişiklikler gerekli olacaktır. Sağlık ve esenlik yalnızca genlerimiz ve kişisel özelliklerimiz tarafından değil, aynı zamanda içinde yaşadığımız fiziksel ve sosyal çevreler tarafından da belirlenir. Ortamlar, bir kimsenin yaşam süreci boyunca ve ileri yaşta fiziksel ve zihinsel kapasiteyi belirlemede ve ayrıca yaşamın farklı aşamalarında ve özellikle de yaşayabileceğimiz işlev kaybına ve sonraki yıllarda diğer zorluk türlerine ne kadar iyi uyum sağladığımızı belirlemede önemli bir rol oynar. Hem yaşlı insanlar hem de yaşadıkları çevreler çeşitli, dinamik ve değişkendir. Bunlar birbirleriyle etkileşim halinde, Sağlıklı Yaşlanmayı sağlamak veya sınırlamak için inanılmaz bir potansiyele sahiptir. "Yaş dostu ortamlar (ev, toplum gibi) yaşam boyunca içsel kapasite oluşturup sürdürerek ve belirli bir kapasite düzeyine sahip bireylerde daha fazla işlevsel yetenek sağlayarak sağlıklı ve aktif yaşlanmayı teşvik eder." Ancak nüfusun yaşlanmasının öngörülebilirliğine ve artan hızına karşın, dünya yaşlıların haklarına ve ihtiyaçlarına cevap vermeye yeterince hazır değildir.

Son bir yıldır yoğun olarak yaşadığımız COVID-19 salgını, yaşlılarla ilişkili politikalar, sistemler ve hizmetlerdeki mevcut boşlukların ciddiyetini bir kez daha ortaya koymuştur. Nüfusun yaşlanmasının sağlık sistemlerimizi etkilediğini, aynı zamanda işgücü ve finans piyasaları, eğitim, barınma, uzun süreli bakım, sosyal koruma ve bilgi ile mal ve hizmet talepleri dahil toplumu birçok yönüyle etkilediğini kabul etmeliyiz. Bu nedenle yaşlılık bireysel olarak baş edilebilecek bir dönem değil, tüm toplum yaklaşımını gerektirir...

Birleşmiş Milletlerin *“Sağlıklı Yaşlanma On Yılı”*ndan hareketle bu kongrenin ana temasını *“Sağlıklı Yaşlanma”* olarak belirledik. Günümüzde demografik dönüşüm ile birlikte yaşlanmanın getirdiği sorunlar, sağlık sorunları ve yaşlı bakımı toplumların gündemini fazlaca meşgul etmeye başlamış, bu konuda özellikle endüstrileşmiş ülkelerde yaşlılara dönük sosyal politikalar ve kentleşme politikaları oluşturulmuştur. Amaç bireylerin kendi yaşam ortamlarında daha uzun süre başkalarına bağımlı olmadan yaşamlarını sürdürebilmelerini sağlamak, yetişemedikleri yerlerde kamu, yerel yönetim ve sivil toplum aracılığı ile gereken desteği vermektir. Zira pek çok insan yaşı ne olursa olsun yaşamını kendi evinde ve yaşam ortamında geçirmek istemektedir. Bugün dünya yaşlı nüfusunun yaklaşık % 40'ı bağımsız olarak yaşamaktadır. Bağımsız yaşama gelişmiş ülkelerde % 75 civarında iken, *“sosyal normların yaşlıya çocuklarının bakmasını beklediği”* gelişmekte olan ülkelerde bu değer çok düşüktür. Türkiye gibi geleneksel yapının ağır bastığı gelişmekte olan ülkelerde yaşlının ihtiyaçlarının karşılanması daha çok ailenin-kadının sorumluluğu olarak görülmektedir. Durum böyle olunca özellikle kadının çalışma yaşamına katılması engellenmekte, kadın üretim alanından çekilmeye zorlanmakta, üretim daralmaktadır. Merkezi yönetim yaşlıların bakımı ile ilgili sorumlulukları yerel yönetimlere ve ailelere bırakmaktadır.

Yaşlı Sorunları Araştırma Derneği olarak 2001 yılında *“Üniversite-Yerel Yönetim-Sivil Toplum”* olarak Ankara'da başlattığımız ve iki yılda bir gerçekleştirdiğimiz kongrelerin 11.ncisini Atatürk Üniversitesi işbirliği ile Erzurum'da yapmış olmaktan onur duyuyoruz. Yola çıktığımızda Türkiye 65

yaş ve üzeri yaşlı nüfusu % 5.7 (2000) iken, son 20 yılda % 67 artış göstererek % 9.5'e (2020) ulaşmıştır. Türkiye Güney Kore'den sonra Dünyanın en hızlı yaşlanan ikinci ülkesidir. Bu üniversiteler ve sivil toplum örgütleri olarak bizlere, yerel yönetimlere ve başta merkezi yönetim olarak hepimize çeşitli sorumluluklar yüklemektedir. Yaşlıların sağlıklı ve bağımsız olarak yaşamlarını sürdürebilecekleri çevrelerin, gelir eşitsizliğinin getirdiği sorunları ortadan kaldıracak yaş dostu endüstrilerin, ekonomilerin ve toplumların ve en önemlisi insanı önceleyen sosyal politika ve programların geliştirilmesi önceliğimiz olmalıdır. Hepimizin yaşlılarımızın anlamlı ve onurlu bir yaşam için gerekli olan temel kaynaklara erişimini sağlama, topluma tam katılımlarının önündeki engelleri ortadan kaldırma, evrensel tasarım ve kullanıcı odaklı yaş dostu ürünlerin geliştirilmesine destek olma sorumluluğumuz vardır. Her şeyden önemlisi sağlıklı yaşlanma ve sağlık bakımına yönelik yaş ayrımcılığı yaklaşımlarının ortadan kaldırılmasına ihtiyaç vardır.

Buradan yola çıkarak, online olarak gerçekleştirdiğimiz "**11. Ulusal Yaşlılık Kongresi**" kapsamında ülkemiz yaşlı bireylerinin özellikle pandemi döneminde karşılaştıkları sorunlar, yaş ayrımcılığı, izolasyon, sağlık sorunları, yaşlı olmanın getirdiği sorunlar ve yaşlı olmaları nedeniyle sistem kaynaklı sorunlarla ilgili olarak bilim insanları ve uygulayıcılar arasında paylaşım ve tartışma ortamı oluşturulmuştur. Bu kongre kapsamında üç konferans ve 46 sözlü sunum gerçekleştirilecektir.

Dr. Öğr. Üyesi Cengiz KILIÇ
Düzenleme Kurulu Başkanı

İÇİNDEKİLER

- Demografik Açıdan Yaşlanan Dünya / Sevinç SÜTLÜ..... 1
- Nesillerarası Etkileşimde “Kamusal İç Mekan / İmran KAVAZ ALTUN..... 2
- Yaşlı Kullanımı İçin Alternatif Konut Çözümleri / Ceren ÖZSU 3
- Psikolojik Danışman Adaylarının Yaşlıya Yönelik Tutumları / Ahu ARICIOĞLU 4
- Pandemide Yaşlı Olmak / Gönül İÇLİ..... 5
- Yaşlı Bireylerin Madde Bağımlılığına İlişkin Deneyim, Bilgi ve Görüşleri Üzerine Nitel Bir Araştırma / Huriye ONGUN, Çağla ABDAN, Ayfer AYDINER BOYLU & Gülay GÜNAY 6
- 60+ TAU Antalya Kampüsü Öğrencilerinin COVID-19 Pandemisi Sırasında Uygulanan Taze Müzik Programı Üzerine Görüşlerinin Değerlendirilmesi / Saadet TİRYAKİ, İsmail TUFAN & Hasan H. BAŞIBÜYÜK..... 7
- Toplumsal Cinsiyet ve Yaşlılığın Kesişiminde Yaşlı Kadınlarla Sosyal Hizmet / Fatma KAHRAMAN GÜLOĞLU 8
- Pandemi Sürecinde Yaşlı İçin Konutta Dönüşümün İrdelenmesi / Güzin DEMİRKAN TÜREL..... 9
- Sosyal Güvenlik Reformu’na Eleştirel Bakış / Mahinur ŞAHBAZ..... 10
- Yaşlılık Dönemi ve Toplumsal Dışlanma / Zahide GENÇTÜRK..... 11
- Geçmişte ve Mevcut Yaşantılarında Şiddete Maruz Kalan 65 Yaş ve Üstü Kadınların Şiddete Karşı Bakış Açılarının Değerlendirilmesi Üzerine Nitel Bir Çalışma / Şevval GÖK, Gülay GÜNAY & Hande ŞAHİN..... 12
- Yaşlı Bakıcıların Bakım Kariyeri / Aslı Gözde AKIŞ..... 13
- COVID-19 Salgın Sürecinde Uygulanan Ayrımcılığın Yaşlılarda Yarattığı Duygulanım Durumu / Aylin GÖRGÜN BARAN, Edip AYGÜLER & Beril GÜNAY..... 14
- Türkiye’de Göz Ardı Edilen Bir Durum: Yaşlı Yoksulluğu ve Nedenleri / Zeliha EROL & Buğra YILDIRIM 15
- Yerelden Evrensele Yaşlılık Türkiye’de Yaşlılık Çalışmalarında Yerel Çabalar: Bahadın Yaşlı Merkezi / Nilüfer KORKMAZ YAYLAGÜL, İbrahim YERDEN & Hande BARLIN..... 16
- Yerinde Yaşlanma ve Konutlarda Yaşama Mekânlarının Tasarımı / Hande EYÜBOĞLU & Tülay ZORLU 17
- Yaşlıların Evde Bakımlarının Sağlanmasına Yönelik Sağlık Hizmetleri ve Psiko-Sosyal Hizmetler / Cengiz KILIÇ & Başar Kemal KOÇAK..... 18
- COVID-19 Pandemisi Sürecinde Yaşlıların Değişen Mekân Tercihleri / Gözde ZENGİN 19
- Yaşlılara Yönelik Dijital Sosyal Hizmet Uygulamaları Nasıl Yapılandırılmalı? / Gizem KARASOY & Buğra YILDIRIM 20
- Yaşlılık ve Kentleşme: Yaşlıların Günümüz Mahalle Kültürü Algılarına Yönelik Nitel Bir Çalışma / Gamze İSMAİLOĞLU, Ayfer AYDINER BOYLU & Gülay GÜNAY..... 21

- **Engelli ve Yaşlı Bakım Personelinin Tükenmişlik Düzeyi ve Ruhsal Belirti Düzeyleri Arasındaki İlişki / Meltem ORAL & Nurgül KARAKURT**..... 22
- **Yaşlı Bireylerde Sosyal Medya Bağımlılığı ve Yaşlanma Algısı: Sosyal Desteğin Arabuluculuk Rolü / Velittin KALINKARA & İsmail SARI**..... 23
- **COVID-19 Pandemisi Sürecinde Yaşlıların Sosyal Erişim Hakları ve Yaşlılara Yönelik Online Destek Hizmetleri / Özgür ALTINDAĞ & Oğuzhan ZENGİN** 24
- **COVID-19 Pandemisinin Yaşlıların Beslenmesine Etkileri / Şiir SARI & Hilal Hızlı GÜLDEMİR** 25
- **Yaşlılıkta Psikososyal Sorunlara Yönelik Sosyal Hizmet Uygulamaları / Meltem ORAL** 26
- **Üçüncü Yaş Turist Davranışlarının Değerlendirilmesine Yönelik Çalışmalar: Bir Literatür İncelemesi / Kadir TEMURÇİN & Necibe Nur ALAYDIN**..... 27
- **Bakıcı Dostu İşyeri Politikaları: İyi Uygulama Örnekleri / Sema OĞLAK** 28
- **Türkiye Emekli Profili II Araştırması / Fatma ARPACI, Ömer Faruk CANTEKİN & Cafer Tufan YAZICIOĞLU**..... 29
- **Yaşlı Giyiminde Termal Konfor / Nesrin KACAR** 30
- **Evimde Sağlıklı ve Güveneyim Projesi / Sevinç SÜTLÜ & Ayşe ERİTEN** 31
- **Yaşlı İstismarı ve İhmali / Işıl KALAYCI**..... 32
- **COVID-19 Salgını Nedeniyle 60+ TAÜ Antalya Kampüsü Öğrencileri İçin Geliştirilen Taze Kozalar Programının Değerlendirilmesi / Meliha GÜÇLÜ, Barkın DERE, İsmail TUFAN & Hasan H. BAŞIBÜYÜK**..... 33
- **Kendi Kendine Yardım ve Destek Gruplarının Yaşlı Bireylerin İyilik Haline Etkisi ve Online Sosyal Destek / Özge KUTLU DÖNMEZ & Deniz SAY ŞAHİN**..... 34
- **Yaşlı Bireylerde Web Sayfası Tasarımlarında Oluşan Görsel Algı / İsmail SARI**..... 35
- **Yaşlılık Döneminde Yaşanabilecek Beslenme Sorunları ve Tedavisi / Şiir SARI** 36
- **Pandemi Sürecinin Yaşlı Ruh Sağlığı Üzerine Etkileri / Özge KUTLU DÖNMEZ & Deniz SAY ŞAHİN** 37
- **Yerinde Yaşlanma ve Sosyal Hizmet / Merve Elifnur GÜLBÜZ, Yasemin AYBAR & Gülay GÜNAY**..... 38
- **Evinde Yalnız Yaşayan Yaşlı Bireylerin COVID-19 Salgınıyla Başa Çıkmalarında Geronteknolojinin Kullanımı / Velittin KALINKARA** 39
- **Yaşlanmakta Olanlar: Orta Yaşın (55-60 Yaş) Yaşlılık Hazırlıkları / Ayşe CANATAN**... 40
- **65 Yaş Üstü Yetişkinlerin Düşme Durumlarının Değerlendirilmesi ve Evrensel Tasarım / Gülüşan ÖZGÜN BAŞIBÜYÜK, Faruk AY, Nazmiye Tuğba BAHAR, Deniz AKKAYA KOZAK & Barış KILIÇ** 41
- **Pandemi Sürecinde Vefa Sosyal Destek Grupları Hizmetlerinden Yararlanan Yaşlıların Sosyodemografik Özellikleri / Hasan Hüseyin TEKİN & Muhammed ŞENER** 42

DEMOGRAFİK AÇIDAN YAŞLANAN DÜNYA

Sevinç SÜTLÜ

İl Sağlık Müdürlüğü, BURDUR

ÖZET

Demografi "insan popülasyonlarının nicel çalışması" olarak tanımlanmıştır. Demografik geçiş olgusu, az teknoloji, az eğitim (özellikle kadınların) ve az ekonomik kalkınmaya sahip toplumlarda yüksek doğum oranları ve yüksek bebek ölüm oranlarından; ileri teknoloji, eğitim ve ekonomik kalkınmaya sahip toplumlarda ve bu iki senaryo arasındaki aşamalarda düşük doğum oranları ve düşük ölüm oranlarının demografisinde yaşanan tarihsel kaymaya verilen isimdir. Günümüzde yaşanan değişim ile Dünya nüfusu yaşlanmakta, dünyadaki hemen hemen tüm ülkelerde nüfustaki yaşlı insan sayısı ve oranında artış yaşanmaktadır. 2020 yılında, dünya tarihinde ilk kez olmak üzere, 60 yaş ve üstü insanların sayısının 5 yaş altı çocuk sayısını geçmesi beklenmektedir. Dünyada yaşlıların nüfus içinde yüzdesinin en fazla olduğu kıta, Avrupa (%20) ve en az olduğu kıta ise %5 ile Afrika'dır. 2050 yılına gelindiğinde, Avrupa'da yaşlı nüfus oranı %37'e çıkacağı, Afrika'da ise %10 olacağı tahmin edilmekte, yaşlıların %80'inin düşük ve orta gelirli ülkelerde yaşıyor olacağı öngörülmektedir. En hızlı büyüme en yaşlı (80 veya 85 üstü) ve asırlık yaş gruplarında gerçekleşmektedir. Böylece nüfusun yaşlanması, özellikle yaşlı ve zayıf insanların orantısız derecede hızlı birikimi ile "daha derin" hale gelmektedir. Diğer bir ifadeyle yaşlı toplum niteliğine doğru bir eğilim, uzun yaşamın getirdiği "yalnızlık, yoksulluk, özürlülük, kronik hastalıklar, bakım ve destek gereksinimi; yaşlı sorunları ve yaşlılık hizmetlerinin tüm yönleri ile yeniden ele alınmasını gündeme getirecektir.

Anahtar Kelimeler: Demografi, Dönüşüm, Yaşlanan Dünya

NESİLLERARASI ETKİLEŞİMDE “KAMUSAL İÇ MEKÂN”

İmran KAVAZ ALTUN

Hacettepe Üniversitesi, Güzel Sanatlar Fakültesi, ANKARA

ÖZET

Her birey hayatında kaçınılmaz olarak yaşlılık dönemini deneyimleyecektir. Önemli olan bu dönemi yaşarken bireyin kendini ötekileştirilmiş hissetmeyip, toplumdan kopmadan uyum sağlayarak kaliteli bir yaşam sürdürebilmesidir. Sağlıklı bir toplumun temeli, toplumu oluşturan her yaşta bireyin bir arada, birbirleriyle iletişim ve etkileşimlerini sürdürerek yaşayabilmeleriyle oluşturulur. Bu iletişim ve etkileşimin sürdürülmesine olanak tanıyan ise fiziksel mekandır. Yaşlı bireyleri toplum içerisinde daha etkin bir şekilde görebilmek için onların topluma uyum sorunlarını en aza indirgeyebilmek ve toplumun yaşlıya gösterdiği önyargılı tavrı yok edebilmek gerekir. Bu nedenle yaşlı bireylerin toplum içerisinde farklı nesillerden bireylerle etkileşim halinde olması büyük önem taşır. Özellikle yaşlı bireylere, kendini toplumun bir parçası olarak hissettirmek ve farklı nesillerden bireylerle birlikte zaman geçirmekten keyif alacakları mekanlar tasarlanmasının faydalı olacağı düşünülmektedir.

Yapılan literatür taramasında nesillerarası etkileşimde fiziksel mekanın etkisine yönelik oldukça kısıtlı çalışmanın varolduğu dikkat çekmiştir. Buradan yola çıkılarak hem literatürde bu konuda yapılmış kısıtlı çalışmayı irdeleyerek konunun önemine dikkat çekmek hem de ülkemizde bu konuya dair neler yapılabileceğine ilişkin önerilerde bulunmak çalışmanın amacını oluşturmaktadır. Ayrıca mevcutta yetersiz olan araştırma konusuyla ilgili başka yayınların hazırlanmasına katkı sağlanması hedeflenmektedir.

Anahtar Kelimeler: Nesillerarası Etkileşim, Yaşlı Kullanıcı, Fiziksel Mekan, Kamusal İç Mekan

YAŞLI KULLANIMI İÇİN ALTERNATİF KONUT ÇÖZÜMLERİ

Ceren ÖZSU

KTO Karatay Üniversitesi, Lisansüstü Eğitim Enstitüsü, Mimarlık Doktora, KONYA

ÖZET

Başta tıp ve teknoloji olmak üzere birçok bilimsel alanda görülen gelişimler, tüm dünyada olduğu gibi Türkiye’de de her geçen yıl ortalama yaşam süresini arttırmaktadır. Bu süreç, bugün sıkça karşımıza çıkan yaşlılık kavramını daha da önemli bir konu haline getirerek, dinamik toplumsal yapı karşısında artan yaşlı nüfusunun barınmasını ve kendi kendine yetebilmesini bir mekânsal tasarım problemine dönüştürmüştür. Bunun başlıca sebebi, Türkiye’de destekli ev bakımı ya da huzurevleri gibi sadece yaşlı bakımı sunan kurumların geç gelişmesi ve halen istenilen seviyede olmamasıdır. Bu doğrultuda, yaşlılar çoğunlukla kendi kendine yetmeyi veya yardım alarak kendi evlerinde kalmayı tercih etmektedir. Ne var ki, yaşlılıkta fizyolojik ihtiyaçlar değişmekte ve günlük aktiviteler sınırlanmaktadır. Günlük hayatları büyük oranda yaşam alanlarıyla sınırlanan yaşlı bireylerin, zamanla mevcut barınma alanlarındaki ihtiyaçları da farklılaşmaktadır. Mevcut konut tasarımının yaşlı kullanıma uygun olmaması; yaşlıların hayatını zorlaştırmakta, yaşam kalitesini düşürmekte ve hatta bazı durumlarda gerek psikolojik gerek de fizyolojik birçok zarara neden olmaktadır. Bu nedenle, yaşlı bireylerin ihtiyaç ve beklentilerine uygun olarak tasarlanmış alanlara sahip olmaları yaşam kalitesini ve memnuniyeti açısından büyük öneme sahiptir. Bu doğrultuda ideal yaklaşım; yaşlının ihtiyaç ve isteklerini göz önünde bulundurarak mevcut yaşam alanını iyileştirecek tasarımsal çözümler üretmektir. Bu bağlamda, bu çalışmanın amacı konut piyasasında sunulan konutlarla yaşlı bireylerin ihtiyaç ve beklentilerini karşılaştırarak bir durum değerlendirmesi yapmak ve mevcut duruma alternatif tasarımsal çözümler sunmaktır. Bu kapsamda, seçilen örnek çalışma üzerinden yapılan gözlem ve mülakatlarla konutta dönüşüm sürecinin nasıl şekillendiğine ve potansiyel çözümlere dair çıkarımlar yapılır. Çalışmada yaşlı kullanımı için konuta dair gereklilikler belirlenecek, konutta dönüşümün önemi vurgulanacak ve alternatif konut çözümleri üretilecektir.

Anahtar Kelimeler: Yaşlı, Konut, İç Mekân Çözümleri, Yaşam Kalitesi, Yaşam Memnuniyeti

PSİKOLOJİK DANIŞMAN ADAYLARININ YAŞLIYA YÖNELİK TUTUMLARI

Ahu ARICIOĞLU

Pamukkale Üniversitesi, Eğitim Fakültesi, DENİZLİ

ÖZET

Tüm dünyada olduğu gibi ülkemizde de yaşlı bireylerin sayısının gittikçe arttığı düşünüldüğünde, yaşlılık dönemindeki bireylerin uyumunu kolaylaştırmaya yönelik hizmetlerin yaygınlaştırılmasına ivedilikle gereksinim olduğunu söylemek mümkündür. Bu ihtiyacın görünür kılınmasına katkı sağlamak amacıyla, yaşam boyu gelişim vurgusunu da göz önünde bulundurarak, yaşlı bireylerin gelişimini en işlevsel ve verimli bir şekilde desteklemenin gerekli olduğu düşünülmektedir. Bu çalışmada, yaşlılık dönemlerindeki bireylerle çalışma olasılığı olan psikolojik danışman adaylarında yaşlıya yönelik tutumları incelenecektir. Bu araştırmada ilişkisel tarama modeline uygun araştırma desenleri kullanılacaktır. Araştırma grubunu Pamukkale Üniversitesi Psikolojik Danışma ve Rehberlik lisans programına devam eden 3 ve 4. Sınıf öğrencileri oluşturacaktır. Verilerin toplanmasında Kişisel Bilgi Formu, ve Yaşlıya Yönelik Tutum Ölçeği kullanılacaktır. COVID-19 salgını nedeniyle veriler online form üzerinden toplanacaktır. Kişisel Bilgi Formu: Katılımcılardan cinsiyet, anne-babanın eğitim durumu, en uzun süre yaşanan yer, ailedeki yaşlılarla bir arada yaşama durumu ve psikolojik danışman olarak yaşlılarla çalışma düzeylerini derecelendirmeleri sorularına yanıt vermeleri istenmektedir. Yaşlıya Yönelik Tutum Ölçeği: Bireylerin yaşlılara yönelik tutumlarını belirlemek için Kogan tarafından geliştirilmiş ve Kılıç ve Adıbelli (2011) tarafından Türkçe'ye uyarlanmıştır. 6'lı likert tipi bir ölçektir. 13 pozitif, 13 negatif olmak üzere 26 maddeden oluşmaktadır. Ölçeğin Cronbach's alfa değeri 0.82 bulunmuştur. Ölçekten alınan en düşük puan 26, en yüksek puan 156'dır. Toplam puanın yükselmesi bireyin yaşlılara karşı pozitif bir tutum içinde olduğunu göstermektedir. Araştırmanın amacı doğrultusunda Öğrencilerin demografik özellikleri ile YKTÖ arasındaki ilişki değerlendirilecektir. Yapılacak nicel analizler sonucunda elde edilen bulgular paylaşılacaktır.

Anahtar Kelimeler: Yaşlılık, Yaşlıya Yönelik Tutum, Psikolojik Danışman Adayı

PANDEMİDE YAŞLI OLMAK

Gönül İÇLİ

Pamukkale Üniversitesi, Fen Edebiyat Fakültesi, DENİZLİ

ÖZET

Covid 19 sağlık alanında ortaya çıkan bir sorun olarak hayatımıza girmesine rağmen sosyal, ekonomik, siyasal, kültürel sonuçları ile yaşamı küresel ölçüde etkilemiş ve toplumsal hayatın tüm bileşenleri üzerinde yeni düzenlemeler yapılmıştır. Bu süreçte birçok ülkede olduğu gibi Türkiye’de de nüfusun çocuk ,genç, yaşlı olarak bölümlenmesinde yüksek risk altında görülen, virüsün ölümcül etkisi bakımından kırılğan grup içerisinde bulunan 65 yaş üzeri bireylere yönelik kısıtlamalar getirilmiştir. Yaşlıların sokağa çıkmasını engellemek üzere kamusal düzeyde alınan tedbirler Mart 2020’den itibaren süresiz bir yasaklamaya dönüşürken artık yaşlılar kırılğan grup bireyleri olarak değil, virüs yayan tehlikeli insanlar olarak görülmeye başlanmıştır. Bu süreç sonuçta evlerine kapanan yaşlılar uzun süreli bu kısıtlamayı yaşarken belki de hayatlarının en yalnız dönemlerini yaşamaktaydı.

Covid 19 küresel pandemi risk toplumu, bilişim toplumu, gözetim toplumu gibi sosyal, kültürel değişmelerin günlük hayatımızda, görünürlük kazanmasında da etkili olmuştur. Günümüzde dijital dünyaya aktif katılım aynı zamanda topluma dahil olmak anlamına gelmektedir. Dijital ortamda çevrimiçi olmayan, internet kullanamayan yaşlı yetişkinler aynı zamanda sosyal dışlanma riski altındadır. Bu durum yaşlıların gündelik pratiklerindeki yapabilirlik kapasitesini de büyük ölçüde etkilemektedir. Toplumsal yapıda ortaya çıkan tüm bu değişmeler kısıtlamalar altındaki, yaşlı bireyler üzerinde fazladan bir baskı da yaratmıştır.

Bu çalışmada yaşlıların toplumsal farklılıkları bağlamında pandemi sürecinden nasıl etkilendikleri üzerinde durulmaktadır. Çalışmada nitel araştırma metoduyla derinlemesine görüşme tekniği kullanılmıştır. Katılımcılarımız daha çok orta sosyoekonomik düzeyde yer alan 65-80 yaş arası bireylerdir. Yaşlıların bu dönemde yaşadıkları yaşlılığa yönelik ayrımcılık, sosyal ilişkilerindeki farklılaşmalar, korkuları, yasağa tepkileri, yasakları içselleştirmeleri, aile ilişkilerindeki farklılaşmalar, evde nasıl vakit geçirdikleri, dijital dünya ile ilişkileri yaşam memnuniyeti gibi konular üzerinde durulmuştur.

Anahtar Kelimeler: Pandemi, Yaşlılık, Sosyal Dışlanma, Dijitalleşme

YAŞLI BİREYLERİN MADDE BAĞIMLILIĞINA İLİŞKİN DENEYİM, BİLGİ VE GÖRÜŞLERİ ÜZERİNE NİTEL BİR ARAŞTIRMA

Huriye ONGUN^a, Çağla ABDAN^b, Ayfer AYDINER BOYLU^c & Gülay GÜNAY^d

^a Karabük Üniversitesi, İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi, KARABÜK

^b Karabük Üniversitesi, İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi, KARABÜK

^c Hacettepe Üniversitesi, İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi, ANKARA

^d Karabük Üniversitesi, İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi, KARABÜK

ÖZET

Madde kullanımı ve bağımlılık genellikle gençlerle ilişkilendirilse de son yıllarda artan yaşlı nüfus ve madde kötüye kullanımı ve bağımlılık sadece genç nüfusu değil yaşlı nüfusu da etkileyen önemli bir sorun haline gelmiştir. Bu çalışma, Karabük'te yaşayan 65 yaşının üzerinde yirmi yaşlı bireyin madde bağımlılığına yönelik görüşlerini, deneyimlerini ve fikirlerini belirlemek amacıyla planlanmış ve yürütülmüştür. Elde edilen veriler, araştırmacılar tarafından hazırlanan yarı yapılandırılmış görüşme formu aracılığıyla katılımcılarla yüz yüze derinlemesine görüşmeler yapılarak toplanmıştır. Verilerin analizinde nitel veri analizlerinden betimsel analiz kullanılmıştır. Araştırmaya göre katılımcıların 9'u kadın, 11'i erkektir. 65-74 yaş aralığında 16 kişi, 75-84 yaş aralığında ise 4 kişiyle görüşülmüştür. Katılımcıların 8'i ilkokul, 4'ü ortaokul, 8'i ise lise mezunudur. 14'ü evli, 6'sı duldur. Daha önce hiç madde kullanımı olmayan 10 katılımcı, daha önce kullanıp bırakan 7 katılımcı, ara ara kullanan 1 katılımcı, aktif sigara içen 2 katılımcı vardır. Araştırmanın sonuçlarına göre, yaşlılar bağımlılık yapıcı maddeleri tanımakta ve maddelerinin zararlı etkilerinin bilincindedir. Madde bağımlılığının tedavisi konusunda kesin bilgilere sahip olmasalar da birçoğunun fikri vardır.

Anahtar Kelimeler: Madde Bağımlılığı, Yaşlılarda Madde Bağımlılığı, Madde Kötüye Kullanımı ve Yaşlılık, Yaşlıların Madde Bağımlılığına Bakış Açısı

60+ TAU ANTALYA KAMPÜSÜ ÖĞRENCİLERİNİN COVID-19 PANDEMİSİ SIRASINDA UYGULANAN TAZE MUSİKİ PROGRAMI ÜZERİNE GÖRÜŞLERİNİN DEĞERLENDİRİLMESİ

Saadet TİRYAKİ^a, İsmail TUFAN^a & Hasan H. BAŞIBÜYÜK^a

^aAkdeniz Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Fakültesi, Gerontoloji Bölümü, ANTALYA

ÖZET

"Yaşam Boyu Öğrenme" aktif yaşlanmada önemli bir role sahiptir. Dünyanın farklı ülkelerinde uygulanan bir eğitim modeli olan üçüncü yaş üniversiteleri, ülkemizde Prof. Dr. İsmail Tufan'ın oluşturduğu özgün bir konsept çerçevesinde 60+ Tazelenme Üniversitesi olarak hayata geçirilmiştir. 2019 yılında ortaya çıkan ve 2020 yılında tüm dünyayı etkisi altına alan COVID-19 salgınının ülkemizde de yaygın olarak görülmesi ile, özellikle 65 yaş üstü bireyler için çeşitli kısıtlamalar uygulamaya konulmuştur. Bu bağlamda, 60+ Tazelenme Üniversitesi öğrencilerinin öğrenme süreçlerinin kesintiye uğramaması ve sosyal kısıtlamaların getirdiği olumsuzlukların bir nebze azaltılabilmesi amacıyla Mesafeli Taze Projeler uygulaması başlatılmıştır. Bu projelerden biri olan Taze Musiki kapsamında programa gönüllü kaydolan katılımcılarla haftanın belirli bir gün ve saatinde Zoom uygulaması üzerinden toplantılar düzenlenmektedir. Haftalık içerikler kapsamında farklı müzik türleri üzerine akademik bilgiler sunulmakta, programa katılan konuk müzisyenlerden haftanın konusuna ilişkin örnek eserler dinlenmektedir. Program kapsamında bazı haftalarda Taze Mikrofon programı gerçekleştirilmekte ve katılımcılar, şarkı söyleme, enstrüman çalma ve şiir okuma gibi aktivitelerle programa aktif katılım sağlamaktadır. Bu çalışmada, katılımcıların, Taze Musiki ve Taze Mikrofon programlarına ilişkin düşünce ve görüşlerinin değerlendirilmesi amaçlanmıştır. Araştırma, nitel bir veri toplama tekniği olan odak grup görüşmesi şeklinde gerçekleştirilmiştir. Taze Musiki programına düzenli olarak katılan 10 katılımcı ile yarı yapılandırılmış sorular ile yine Zoom uygulaması üzerinden odak grup görüşmesi yapılmıştır. Elde edilen verinin analizinde, katılımcıların Taze Musiki ve Taze Mikrofon programı hakkındaki düşüncelerinin olumlu olduğu, eğitim sürecinde müzikal etkinliklerin yer almasını önemli buldukları ve pandeminin zorunlu kıldığı kısıtlamalar sürecinde sanatsal aktivitelerin ve bunlara katılım olanağı sunulmasının kişiler üzerinde olumlu etkiler bıraktığı sonucuna varılmıştır.

Anahtar Kelimeler: 60+ Tazelenme Üniversitesi, Mesafeli Taze Projeler, Müzik, Öğrenme, Odak Grup

TOPLUMSAL CİNSİYET VE YAŞLILIĞIN KESİŞİMİNDE YAŞLI KADINLARLA SOSYAL HİZMET

Fatma KAHRAMAN GÜLOĞLU

Yalova Üniversitesi, İnsan ve Toplum Bilimleri Fakültesi, Sosyal Hizmet Bölümü, YALOVA

ÖZET

Toplumsal cinsiyet ve yaşlılık dezavantajlılık alanlarının kesişiminde yer alan yaşlı kadınların yaşadıkları ayrımcılık durumu yaşlı erkeklerden ve diğer kadınlardan farklılaşmaktadır. Bu ayrımcılık en iyi şekilde kesişimsel ayrımcılık ile ifade edilebilir. Türkiye’de sayısal olarak yaşlı erkeklerden fazla nüfusa sahip yaşlı kadınların sahip oldukları bu özel ayrımcılık durumunu dikkate alan çalışmalar hiç de yeterli değildir. Bu araştırmada yaşlı kadınların ayrımcılık durumu kesişimsel ayrımcılıkla ele alınarak değerlendirilmiştir. Böylece bu çalışmanın amacı Türkiye’de yaşlı bireylerle yürütülen sosyal hizmet çalışmalarında yaşlı kadınların kesişimsel ayrımcılık durumunun dikkate alınıp alınmadığını, yaşlı kadınlara özel sosyal hizmet çalışmalarının olup olmadığını tespit etmektir. Bu amaca ulaşmak için tepkisiz analiz yöntemi kullanılmıştır. Engelli ve Yaşlı Hizmetleri Genel Müdürlüğü’nün web sitesinde 2018-2020 tarihleri arasında yayınladığı 17 adet e-bülten, 2 adet kitap, 4 adet rapor, 6 adet rehber, 1 adet bildiri içerik analizine tabi tutulmuştur. Analizler MAXQDA 11 Nitel Veri Analiz Programı kullanılmıştır. Analiz sonucunda Türkiye’de kamusal sosyal hizmetlerde yaşlı kadın istatistiki veriler içerisinde toplumsal cinsiyet farklılıklarını belirtmek için ele alınmaktadır. Bu durum e-bültenlerde kendisini göstermektedir. Ancak raporlarda yaşlı kadınların eğitim düzeyi bilgilerine, eş durumlarına, yoksul yaşlı kadın oranlarına, işgücüne katılma oranlarına, Alzheimer hastalığı ile ilgili durumlarına, mutluluk oranlarına, internet kullanım oranlarına yer verilmiştir. Yapılan içerik analizi sonucunda elde edilen kod modellemelerine yer verilmiştir. Sonuç olarak Türkiye’de sosyal politika çerçevesinde yaşlı kadınlara yönelik spesifik çalışmalardan söz edilmektedir. Adı konulmasa da yaşlılık-kadın kesişiminin özelinde ayrıca yoksulluk kesişiminden de bahsedilmiş ve yaşlı kadınların özel ayrımcılık durumlarına değinilmiştir. Ancak konu kesişimsel ayrımcılık çerçevesinde ele alınmamaktadır.

Anahtar Kelimeler: Yaşlı Kadın, Kesişimsellik, Ayrımcılık, Kesişimsel Ayrımcılık

PANDEMİ SÜRECİNDE YAŞLI İÇİN KONUTTA DÖNÜŞÜMÜN İRDELENMESİ

Güzin DEMİRKAN TÜREL

KTO Karatay Üniversitesi Güzel Sanatlar ve Tasarım Fakültesi Mimarlık Bölümü, KONYA

ÖZET

Son yıllarda yaygın olan apartman tipi konut yapımı giderek kule apartman şekline dönüşmüştür. Özellikle büyük kentlerde maliyeti düşürmek ve alım gücünü artırmak amacıyla balkonsuz boşluksuz yoğun konut blokları karşımıza çıkmaktadır. Pandemi süreci ile birlikte özellikle 65 yaş üstünün eve kapatılmasıyla konut mekanının ve konut yakın çevresinin önemi ortaya çıkmıştır. Bu dönemde insanların alışkanlıkları, yaşam tarzları değişiklik göstermiş ve mekandan beklentileri değişmiştir. Bu tür küresel salgınlarda konut mimarisinin ve konut çevresinin yetersiz kalması insanların yazlık evlere ilgisini artırmış bu bölgelerde yoğunluk artmasına neden olmuştur. Yeteri kadar sağlık hizmeti olmayan bu yazlık alanlarda beklenmeyen bu yoğunluk başka sorunlar çıkarmıştır. Böyle bir olanağı olmayanlarda konut mekanında gereksinimlerini gidermeye çalışmışlardır. Günümüzde insanlar yaşam sürdürdükleri konutlarda, zorunlu ihtiyaçlarını giderdikleri mekanlar dışında özel mekanlar bulamamaktadır. Bu çalışmanın amacı, küresel salgınlarda evde çok uzun süre geçirmek zorunda kalan yaşlıların, konutla ilgili mekansal gereksinimlerini belirlemek ve çözüm alternatifleri aramaktır. Geçerli 47 adet 65 yaş üstü kişilerle yapılan mülakat, gözlemler, sosyal medya ve tv programları verilerine dayanarak sorunlar belirlenerek çözüm yolları aranmıştır. Daha önce olumlu bulunmayan site konutların tercih edilir olması, konutta balkon gibi önemsiz mekanların önemli hale gelmesi, konutta kişilerin özel mekan arayışları, yaşamımıza girmiş yeni olgulardır. Bitişik nizam yoğun konut dokusu, toplu taşıma kullanamayan yaşlı nüfus için konut yakın çevresinde kısa sürede nefes alabileceği ve kısa bir yürüyüş yapabileceği bir alana olanak vermemektedir. Bu çerçevede konut mimarisinde esnekliğin önemi, değişebilir strüktürlerle konut üretiminin gerekliliği ortaya çıkmıştır.

Anahtar Kelimeler: Pandemi Etken Yaşlı Konutu, Evde Kent Yaşamı, Konutta Dönüşüm

SOSYAL GÜVENLİK REFORMU'NA ELEŞTİREL BAKIŞ

Mahinur ŞAHBAZ

Emekliler Dayanışma Sendikası, Genel Başkan, İSTANBUL

ÖZET

Sosyal güvenlik, insan haklarından biri olarak temel uluslararası belgelerde sosyal güvenlik hakkı olarak yer almaktadır. İnsan hakları belgelerini onaylamış olsun olmasın bütün ülkeler sosyal güvenliği devletler için bir kamu görevi; kişiler içinse bir hak olarak tanımışlardır. Sosyal güvenlik, muhtaçlığa karşı gelir güvenliği anlamındadır. Sanayileşme sürecinde işçi sınıfının mücadelesiyle ortaya çıkmıştır. Sosyal güvenceye kavuşmak demek; muhtaçlığa karşı devletçe bir gelir garantisine kavuşturulmuş olmak demektir. Normal toplumlar gelir güvenliğini kişinin irade ve isteğine bırakmaz. Sosyal güvenlik sistemi kişiyi, kendi sosyal güvenliğini sağlamak için bazı yükümlülükler altına sokar. Sağlık hakkı devredilemez, vazgeçilemez temel insan hakkıdır. Her bireyin insan olmasından kaynaklanan bu hak, bireylere yönetimler tarafından sunulması gereken pozitif insan hakları kümesi içindedir. Kurumsal zeminde bu kadar güçlü olarak temellendirilen sağlık hakkı ne yazık ki pratik yaşamda karşılık bulmakta zorlanmaktadır. 1 Ekim 2008'de yürürlüğe giren Sosyal Güvenlik Reformu'nun gerekçesini ve kurumsal yapıda yaptığı değişiklikleri anlamak için daha önceki sürece bakmak gerekir. Bu süreçte uygulanan plan ve programların ekonomik politik boyutu incelendiğinde; reformun emeklilerin değil, sermaye sınıfının çıkarları doğrultusunda yapıldığı görülür. Sosyal Güvenlik Reformu emeklilerin ekonomik güvence ve sağlık hakkında ciddi kayıplara neden olacak biçimde emeklilik sistemini değiştirmiş dönüştürmüştür. Sonuçları itibarıyla Sosyal Güvenlik Reformu kazanılmış hakları yok eden geriye doğru kurumsal bir reform olmuştur. Bu çalışmada 5510 sayılı Sosyal Sigortalar ve Genel Sağlık Sigortası Kanunu'nda yer alan emeklilikle ilgili bazı düzenlemeler değerlendirilecektir. Sosyal Güvenlik Reformu'nun ekonomik, sağlık ve sosyal haklarda yaptığı değişikliklerin ortaya çıkardığı hak kayıplarını somut bir biçimde ele alarak, bunları eleştirel bakış açısıyla ortaya koymaktır. Emeklilerin hak kayıpları ve karşılaştığı sorunlar bağlamında Sosyal Güvenlik Reformu irdelenerek gerekçesi amacı ve sonuçları açığa çıkarılmaya çalışılacaktır. Yaşlılığın güvencesi olan emekliliğin, emeklilerin içinde bulunduğu durum ve yaşlılık döneminin özellikleri göz önüne alınarak sosyal hukuk, sosyal güvenlik çerçevesinde çözüm önerileri sunmak amaçlanmaktadır.

Anahtar Kelimeler: İnsan Hakları, Sosyal Güvenlik, Emeklilik, Sosyal Güvenlik Reformu

YAŞLILIK DÖNEMİ VE TOPLUMSAL DIŞLANMA

Zahide GENÇTÜRK

Isparta Uygulamalı Bilimler Üniversitesi, Isparta Meslek Yüksekokulu, ISPARTA

ÖZET

İnsan yaşamında her dönem kendi içinde farklı özellikler barındırmaktadır. Çocukluk, gençlik dönemleri gelişmeye ve ilerlemeye açık olduğu için umut verici kabul edilmektedir. Fakat yaşlılık dönemi bir takım kayıpların yaşanması nedeniyle olumsuz algılanmaktadır. Yaşın ilerlemesiyle ilk önce fiziksel güç kaybının ve sağlık sorunlarının ortaya çıkması bireylere artık yaşlılık döneminin başladığını göstermektedir. Sonrasında emeklilikle birlikte hem ekonomik hem de sosyal yaşamdan uzaklaşmak bireyleri bu dönemin zorlukları ile yüzleştirmektedir. Yaşlı bireylerin hem kendilerinde hem de yaşamlarında meydana gelen değişimlere kendileri kadar çevresindeki insanların ve hatta toplumunda alışması zor olabilmektedir. Özellikle toplumun yaşlı insanlara bakış açısı duruma ve zamana göre değişkenlik gösterebilmekte kimi zaman ise olumsuz olabilmektedir. Geleneksel toplumlarda yaşlı bireyler bilge kişiler olarak görülürken modern toplumlarda yük olarak değerlendirilebilmektedir. Toplumun yaşlanmaya yönelik olumsuz bakış açısı yaşlılık dönemi kayıpları ile birleşince yaşlı bireylerin birçok temel alanda toplumsal dışlanma yaşamalarına neden olmakta ve bu bireyleri olumsuz etkilemektedir. Bu çalışmanın amacı yaşlılık döneminde toplumsal dışlanma riskini ve sonuçlarını değerlendirmektir.

Anahtar Kelimeler: Yaşlı, Yaşlılık, Toplumsal Dışlanma, Ayrımcılık

GEÇMİŞTE VE MEVCUT YAŞANTILARINDA ŞİDDETE MARUZ KALAN 65 YAŞ VE ÜSTÜ KADINLARIN ŞİDDETE KARŞI BAKIŞ AÇILARININ DEĞERLENDİRİLMESİ ÜZERİNE NİTEL BİR ÇALIŞMA

Şevval GÖK^a, Gülay GÜNAY^b & Hande Şahin^c

^aKarabük Üniversitesi, İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi, Sosyal Hizmet Bölümü, KARABÜK

^bKarabük Üniversitesi, İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi, Sosyal Hizmet Bölümü, KARABÜK

^cKırıkkale Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Fakültesi, Sosyal Hizmet Bölümü, KIRIKKALE

ÖZET

Son yıllarda yaygın olan apartman tipi konut yapımı giderek kule apartman şekline dönüşmüştür. Özellikle büyük kentlerde maliyeti düşürmek ve alım gücünü artırmak amacıyla balkonsuz boşluksuz yoğun konut blokları karşımıza çıkmaktadır. Pandemi süreci ile birlikte özellikle 65 yaş üstünün eve kapatılmasıyla konut mekanının ve konut yakın çevresinin önemi ortaya çıkmıştır. Bu dönemde insanların alışkanlıkları, yaşam tarzları değişiklik göstermiş ve mekandan beklentileri değişmiştir. Bu tür küresel salgınlarda konut mimarisinin ve konut çevresinin yetersiz kalması insanların yazlık evlere ilgisini artırmış bu bölgelerde yoğunluk artmasına neden olmuştur. Yeteri kadar sağlık hizmeti olmayan bu yazlık alanlarda beklenmeyen bu yoğunluk başka sorunlar çıkarmıştır. Böyle bir olanağı olmayanlarda konut mekanında gereksinimlerini gidermeye çalışmışlardır. Günümüzde insanlar yaşam sürdürdükleri konutlarda, zorunlu ihtiyaçlarını giderdikleri mekanlar dışında özel mekanlar bulamamaktadır. Bu çalışmanın amacı, küresel salgınlarda evde çok uzun süre geçirmek zorunda kalan yaşlıların, konutla ilgili mekansal gereksinimlerini belirlemek ve çözüm alternatifleri aramaktır. Geçerli 47 adet 65 yaş üstü kişilerle yapılan mülakat, gözlemler, sosyal medya ve tv programları verilerine dayanarak sorunlar belirlenerek çözüm yolları aranmıştır. Daha önce olumlu bulunmayan site konutların tercih edilir olması, konutta balkon gibi önemsiz mekanların önemli hale gelmesi, konutta kişilerin özel mekan arayışları, yaşamımıza girmiş yeni olgulardır. Bitişik nizam yoğun konut dokusu, toplu taşıma kullanamayan yaşlı nüfus için konut yakın çevresinde kısa sürede nefes alabileceği ve kısa bir yürüyüş yapabileceği bir alana olanak vermemektedir. Bu çerçevede konut mimarisinde esnekliğin önemi, değişebilir strüktürlerle konut üretiminin gerekliliği ortaya çıkmıştır.

Anahtar Kelimeler: Şiddet, Kadına Yönelik Şiddet, Yaşlılara Yönelik Şiddet, Toplumsal Cinsiyet, Ataerkil Sistem

YAŞLI BAKICILARIN BAKIM KARIYERİ

Aslı Gözde AKIŞ
ANTALYA, Türkiye

ÖZET

Bu çalışma yaşlısına bakım veren aile üyesi yaşlı bakıcıların, bakım sürecinde değişen aile ilişkileri, rol ve kimliklerine dair bir incelemeyi içermektedir. Çalışmada bakım bir süreç olarak değerlendirilmiş ve bu süreçte yaşlıların birer bakıcı olarak bakım alanında nasıl yer aldıklarının ortaya konması amaçlanmıştır. Bu nedenle çalışmada yaşam seyri yaklaşımı bağlamında bakımın üstlenilmesi ve sürdürülmesinde bağlantılı yaşamların, tarihsel ve mekânsal koşulların, bireysel özelliklerin önemi üzerinde durulmuştur. Çalışmada nitel araştırma yönteminden yararlanılmış ve çalışma kapsamında 24 yaşlı bakıcı ile derinlemesine görüşmeler gerçekleştirilmiştir. Yapılan görüşmelerde yaşlı bakıcıların biyografik yaşam seyirleri ele alınmış ve elde edilen veriler tematik olarak analiz edilmiştir. Çalışma verileri yaşlı bakıcıların, bakım yörüngeleri boyunca gerçekleşen birkaç bakım bölümü yaşamaları, bakımın eş ve ebeveyn bakımında nasıl gerçekleştiği, bakım sürecinde yaşanan rol çatışmaları nedeniyle bakıcı olarak kendilerini nasıl tanımladıkları ve kendi yaşlılıklarına dair nasıl bir düşünceye sahip oldukları açısından bakım literatüründeki çeşitli bakıcı tipolojileri bağlamında ele alınmıştır. Buna göre yaşlı bakıcıların bakım kariyeri; ebeveynin ebeveyni, ebeveyn gibi, evli dullar, bakım nöbetçileri ve bakım erbapları olmak üzere beş tema altında değerlendirilmiştir. Araştırmanın sonucunda yaşlıların bakıcı olarak edindikleri bu yeni rolün birer eş, çocuk, kardeş, ebeveyn veya çalışan olarak sahip oldukları diğer rollerle çatıştığı; ebeveyn, eş ve kardeş ilişkilerinin ve sorumluluklarının bakım sürecinde değiştiği ve bu değişimlerin bakımın yoğunluğuna, süresine ve zamanlamasına bağlı olarak gerçekleştiği ortaya çıkmıştır.

Anahtar Kelimeler: Yaşlı Bakıcılar, Bakım Kariyeri, Ebeveynin Ebeveyni, Evli Dullar

COVID-19 SALGIN SÜRECİNDE UYGULANAN AYRIMCILIĞIN YAŞLILARDA YARTTIĞI DUYGULANIM DURUMU

Aylin Görgün BARAN^a, Edip AYGÜLER^b & Beril GÜNAY^c

^aHacettepe Üniversitesi, Edebiyat Fakültesi, ANKARA

^b.....

^cHacettepe Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü YL Öğrencisi, ANKARA

ÖZET

Konu: Bu çalışma 65 yaş üzerindeki bireylerin covid-19 salgın sürecinde virüsün yarattığı kriz nedeniyle sokağa çıkma yasağı ve özellikle evde kal uygulamaları neticesinde sokağa çıkmaları yasaklanan bu kişilerin yaşadıkları duygu durumlarının neler olduğunu ve uygulanan ayrımcılığın insan haklarına aykırılığı konu edinilmiştir. Çalışmanın kuramsal çerçevesi, duygular sosyolojisinin önemli kuramları arasında bulunan D. Heise'in duygulanım durumuna, T. Kemper'in statü-güç modeline ve ayrımcılık kavramına dayanmaktadır. Amaç: 65 yaş üzerindeki bireylerin face-book üzerinden yazdıkları ve paylaştıkları içeriklerinde sokağa çıkma kısıtlılığı nedeniyle yaşadıkları duygu durumlarının neler olduğunu tespit etmektir. Bu duygu durumlarının onların kullandıkları dile nasıl yansıdığı, statüsel kimliklerinde ne türden duygular yaşadıklarını ortaya koymak ve bu uygulamanın yarattığı ayrımcılığın toplumda nasıl bir yaşlı imajı çizdiği sorusuna yanıt aramaktır. Materyal ve Yöntem: Bu amaç çerçevesinde Mart-Aralık 2020 tarihlerinde kendi facebook sayfamızda toplam 37 içeriğin verisinden yararlanarak hem bilgisayar ortamında hem de cep telefonu üzerinden kayıt altına alınmıştır. Kayıt edilen içerikler okunup analiz birimi olarak temalaştırılmıştır. Temalar Heise ve Kemper'in kullandığı kavramlar üzerinden belirlenmiştir. Sonuç: Bu araştırmanın bulgularına göre, 65 yaş ve üzeri bireylerde hâkim olan duygunun öfke ya da kızgınlık olduğunu ve bu kısıtlılık uygulamasının onları değersizleştirdiği ve çocuk yerine koyarak kendilerinin koruyamayacaklarını dile getirilmiştir. Bu bireylerin toplumda korumaya muhtaç, kendilerine bakamaz oldukları hatta hiçbir şeyden anlamaz olduklarına yönelik bir imajın çizilmesinden rahatsızlık duyduklarını belirtmişlerdir. Kendilerinin bilgi ve deneyimlerinin dikkate alınmadığını, oysa 68 kuşağı olarak bir politik dönemden geldiklerini ve her şeyin farkında olduklarını dillendirmişlerdir. Ayrıca önemli bir kısmının yoksulluk içinde okudukları, fotoğraflarının bulunduğu bir çocukluk dönemi geçiremediklerini, hayatlarının darbelerle geçtiğini, bir kısmının yargılanıp hapis yattığını ve ağır bedeller ödediklerini belirtmişlerdir. Bu duygu durumu onların hem geçmişte yaşadıkları üzüntü ve sevinçleri hem de şu anda yaşadıkları öfke ve kaygılarını açığa çıkarmış dolayısıyla bu duygunun bir statüsel kimlik bunalımı yaşadıklarını söylememize vesile olmuştur. Söz konusu kısıtlılık uygulamasının yanlış olduğunu, salgının kendi yüzlerinden çıktığına ilişkin yaratılan imajın son derece onur kırıcı olduğunu düşündüklerini söyleyerek sahip oldukları statülerinin verdiği iktidar ve prestij alanının onları küçük düşürdüğünü ve üzdüğünü belirtmişlerdir. Dolayısıyla kısıtlılık uygulamalarının yarattığı ayrımcılığın toplumda yaşlılara karşı olumsuz (söz dinlemeyen, kendini koruyamayan, salgına neden olan) bir imaj oluşturduğunu vurgulamışlardır. Böylelikle uygulamanın bu kadar uzun sürmesi yönetime ve bilim kuruluna bir tepkinin oluşmasına yol açmış ve hatta insan haklarına aykırı olduğu düşüncesiyle dava açılmış ve açılan davaya bu kesimden destek gelmiştir. Kısacası bilgi ve deneyim sahibi olan bu kişiler kısıtlılık uygulamalarıyla örselenmiştir.

Anahtar Kelimeler: Yaşlı İmajı, Salgın, Öfke-Üzüntü-Kaygı Duyguları, Ayrımcılık, Statüsel Kimlik

TÜRKİYE’DE GÖZ ARDI EDİLEN BİR DURUM: YAŞLI YOKSULLUĞU VE NEDENLERİ

Zeliha EROL^a & Buğra YILDIRIM^b

^aKütahya Dumlupınar Üniversitesi, Emet Meslek Yüksekokulu, KÜTAHYA

^bManisa Celal Bayar Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Fakültesi, MANİSA

ÖZET

Gelişmiş ülkelerin karşı karşıya kaldığı nüfusun yaşlanması durumu artık ülkemizde de tartışılmaya başlanmıştır. Sağlık teknolojisinin gelişmesi, yaşam sürelerinin uzaması, bireylerin eğitim seviyelerinin artması, kadınların iş hayatına katılımının artması ve doğum oranlarının azalmasıyla birlikte nüfus giderek yaşlanmaktadır. Bu durum birtakım olumsuzlukları da beraberinde getirmektedir. Türkiye’de yaşlı nüfusun son beş yılda %21,9 artarak ağırlığının hissedilmeye başladığını görmekteyiz.

Yaşlıların karşı karşıya kaldığı birçok sorun vardır. Bunlardan biri de yoksulluktur. Çok boyutlu bir olgu olan yoksulluk, geçmişten beri insanoğlunun mücadele ettiği en büyük sosyal sorunlardan biridir. Yoksulluk özellikle yaşlı bireyleri ciddi bir şekilde etkilemektedir. En riskli yaşam evrelerinde bulunan yaşlı nüfusun eğitim, barınma, öz bakım, yüksek sağlık harcamaları, işgücü piyasasına girememe, kısıtlı sosyal aktivite yapabilme gibi sorunları bulunmaktadır.

Yoksulluk, sadece gelir yetersizliği sonucu oluşan bir olgu değildir. Fırsat eşitsizliği, iş gücü piyasasına katılamama, düşük eğitim seviyesi gibi etmenlerin neden olduğu karmaşık bir olgudur. Yaşlı yoksulluğun nedenlerinin temel bileşenlerini düşük gelir, eğitimsizlik/düşük eğitim seviyesi, çocuklara çok fazla para harcanması, işsizlik, uygun finansal planlamanın olmayışı, yetersiz emeklilik programı ve pahalı sağlık hizmetleri oluşturmaktadır.

Araştırmanın amacı yaşlıların yoksulluktan daha çok etkilendiklerini ortaya koymaktır. Bununla birlikte Türkiye’deki yaşlıların durumuna değinilerek günlük hayat mücadelesi içerisinde yaşadıkları olumsuz koşulların en büyük etkenlerinden olan yaşlı yoksulluğunu açıklamaktır. Küreselleşmenin etkisiyle giderek derinleşen yaşlı yoksulluğu günümüzde üzerinde durulması ve sorunun çözümü için çaba sarf edilmesi gereken bir husustur. Sosyal hizmet disiplini yoksulluk olgusuyla karşı karşıya kalan yaşlı nüfusa yönelik her zaman derin bir bağlılığa sahip olmuştur. Yaşlı yoksulluğun giderilmesinde doğrudan ve aktif bir şekilde yer alarak sorununun önlenmesine yönelik çözüm önerileri sunabilmektedir.

Anahtar Kelimeler: Yaşlı, Yoksulluk, Yaşlı Yoksulluğu, Sosyal Hizmet, Türkiye

YERELDEN EVRENSELE YAŞLILIK TÜRKİYE'DE YAŞLILIK ÇALIŞMALARINDA YEREL ÇABALAR: BAHADIN YAŞLI MERKEZİ

Nilüfer KORKMAZ-YAYLAGÜL^a, İbrahim YERDEN^b, Hande BARLIN^c

^aAkdeniz Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Fakültesi, ANKARA

^bBahadın Yaşlanma Vakfı, YOZGAT

^cGebze Teknik Üniversitesi, İşletme Fakültesi, İSTANBUL

ÖZET

Türkiye'de yaşlılık alanına ilgi, akademisyenler ve bu akademisyenlerden bazılarının katılımıyla oluşan dernek ve vakıflar ekseninde yoğunlaşmaktadır. Yaşlı bakımı ile ilgili ise Aile, Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığına, kamu kuruluşlarına ve yerel yönetimlere bağlı bakım kurumları yer almaktadır. Bu bağlamda yaşlılık ile ilgili çalışmalar ve hizmetler evrensel bir temelden hareket etmektedir.

Bu çalışma, örnek olay yöntemi ile ele alınmakta ve yerel bir yaşlılık hareketinin tanıtılmasını içermektedir. Araştırmada Türkiye'de yerel bir yaşlılık ve bakım hareketi, Türkiye'de yaşlılık çalışmaları ve bakım hizmetlerinin niteliği ve bu konseptin getirdiği yenilikler bağlamında ele alınmıştır.

Örnek olay, Yozgat'ın Sorgun İlçesine bağlı Bahadın kasabasında 2013 yılında kurulan Bahadın Yaşlanma Vakfı'nın hedefleri, niteliği ve çalışmalarını içermektedir. Vakıf, kasabalı kişiler tarafından kurulmuş olup, kasabada ve kasabalı olup Avrupa'da ya da Türkiye'deki kentlerde yaşayan bireylerin kaliteli bir yaşlılık geçirmeleri için gerekli çalışmalar yapmayı hedeflemiştir. Bu doğrultuda, yaşlılık konusunda farkındalık yaratmak ve bilgi düzeyinin artırılması, bilimsel araştırmalar yapılması, yaşlılık alanında bir dergi yayınlanması, toplantılar düzenlenmesi ve kasabada bir yaşlı bakım merkezinin kurulması amaçlanmıştır. Vakıf, kasabalı gönüllü kişilerden oluşturulmuştur. Tüm çalışmaların finansmanı kasabalı ve aynı bölgede yaşayanların bağışları ile sağlanmıştır. Kurulduğu günden bugüne, her yıl yaşlılık konusunda geniş katılımlı paneller düzenlenmiş, dergi yayınlanmış ve yaşlı merkezi adı altında öncelikle kasabalı yaşlılara hizmet eden Yaşlı Merkezi kurulmuştur. Bu merkezde esnek bir bakım modeli benimsenmiştir ve evinde ve merkezde kalan yaşlı bireylere bakım hizmeti verilmektedir. Bu örnek olayın temel özelliği, tamamen yerel bir hareket olması ve yerel halkın katılımıyla sürmesidir. Bu konsept hem hizmet hem de katılım bağlamında yaşlılık alanında tektir.

Anahtar Kelimeler: Yaşlılık, Yerellik, Esnek Bakım

YERİNDE YAŞLANMA VE KONUTLARDA YAŞAMA MEKÂNLARININ TASARIMI

Hande EYÜBOĞLU^a & Tülay ZORLU^b

^aSamsun Üniversitesi, Mimarlık ve Tasarım Fakültesi, SAMSUN

^bKaradeniz Teknik Üniversitesi, Mimarlık Fakültesi, TRABZON

ÖZET

Fiziksel, algısal, zihinsel yeti kayıplarının ortaya çıktığı bir dönem olarak yaşlılık dönemi, yaşam alanını sınırlandığı bir dönemdir. Bu dönemde gündelik yaşamın büyük bölümü konut odaklı bir hale gelmektedir. Bu durum hem yaşam memnuniyetinde hem de aktif ve kaliteli yaşlanmada yaşlı kullanıcıların konut ve yakın çevre özelliklerinin önemini de ortaya koymaktadır. Yaşlılık sürecindeki yeti kayıpları, fiziksel, psikolojik, sosyal ve ekonomik değişimler yaşlı kullanıcıların gereksinimlerini ve buna bağlı olarak fiziksel çevrelerinden beklentilerini değiştirmektedir. Değişen bu gereksinim ve beklentiler bir anlamda fiziksel çevrenin tasarım prensiplerinin ortaya konmasında yol gösterici olmaktadır. Yaşlılık döneminde alışkın olunan çevrede yaşamak yaşam memnuniyetinde önemli bir faktördür. Bu sebeple yaşlı kullanıcıların başkasına ihtiyaç duymadan, bağımsız olarak yaşamlarını sürdürebilmeleri yani yerinde yaşlanabilmelerinde, konutun iç mekan düzenlemesi ve bulunduğu çevrenin yaşlı bireylerin fiziksel özelliklerine, değişen gereksinim ve isteklerine uygun şekilde düzenlenmiş olması büyük önem taşımaktadır. Yerinde yaşlanma için konutun iç mekan düzenlemesinde, tüm mekânlarda olduğu gibi gün içinde en çok vakit geçirilen yerler olarak yaşama mekânlarında da mekan örgütlenmesi ve donatı özellikleri yaşlı kullanıcıların gereksinim ve isteklerine uygun olmalıdır.

Bu çalışmanın amacı, konutlardaki yaşama mekanlarının iç mekan düzenlemesine yönelik tasarım prensipleri ve donatı özelliklerini ortaya koymaktır. Bu amaç doğrultusunda yaşlı kullanıcıların konutlarındaki yaşama mekanlarında şikayetçi oldukları hususların, ihtiyaç ve beklentilerinin belirlenmesi hedeflenmektedir. Çalışma kapsamında 65 yaş ve üzeri yaş grubundan 70 kullanıcı ile önceden alınan randevular ile yaşamlarını sürdürmekte oldukları konutlarında yerinde tespit ve yüz yüze görüşmeler gerçekleştirilmiştir. Elde edilen veriler SPSS istatistik programında analiz edilerek genel frekans dağılımları hesaplanmıştır. Çalışmada yaşlı kullanıcıların yaşama mekanlarında gerçekleştirdikleri eylemler, memnun oldukları özellikler, şikayetçi oldukları hususlar, mekan büyüklüğü, iç mekan düzenlemesi, donatı özellikleri, fiziksel konfor koşulları vb. ilişkin istek ve beklentileri belirlenmiş ve ardından bu veriler doğrultusunda iç mekan tasarımına yönelik tasarım/düzenleme önerileri sunulmuştur.

Anahtar Kelimeler: Yerinde Yaşlanma, Yaşlı Kullanıcı, Konut, İç Mekan, Yaşama Mekânı

YAŞLILARIN EVDE BAKIMLARININ SAĞLANMASINA YÖNELİK SAĞLIK HİZMETLERİ VE PSİKO-SOSYAL HİZMETLER

Cengiz KILIÇ^a & Başar Kemal KOÇAK^b

^aAtatürk Üniversitesi, Açıköğretim Fakültesi, ERZURUM

^bAtatürk Üniversitesi, Sağlık Hizmetleri MYO, ERZURUM

ÖZET

Yaşlılık kavramının genel olarak özellikle sağlık ve psiko-sosyal destek kavramlarıyla ilişkilendirildiği bilinmektedir. Bu bağlamda, yaşlıların günlük yaşamlarını idame ettirmeleri noktasında mevcut sağlık durumlarının ve sosyal çevrenin önemli bir rolü vardır. Özellikle yaşlılığın bir getirisi olarak insanların fiziksel aktivitelerinde azalma ve kayıplar yaşama durumu söz konusudur. Yaşlılık sürecinin işlevsel anlamda sürdürülebilmesi açısından yaşlının bulunduğu yerde iyilik halinin en üst seviyede sağlanabilmesi amacıyla gerekli sağlık hizmetlerinin ve psiko-sosyal destek hizmetlerinin sistemli bir şekilde yaşlıya ulaştırılması gerekmektedir. Bu hizmetlerin, sosyal hizmet alanında etkin bir şekilde kullanılan bütüncül yaklaşım temelinde sunulması hizmetten faydalanacak yaşlıların yaşadığı sorunları hemen her yönüyle ele alarak çözümler üretmeyi hedeflemektedir. Ülkemizde yaşlılar için sunulan sağlık hizmetlerinin yaşlının günlük hayatına olumlu bir etkide bulunabilmesi için beraberinde psiko-sosyal destek hizmetlerinin de sunulması yaşlının var olan potansiyelinin daha verimli bir şekilde açığa çıkmasını sağlamaktadır. Ayrıca bu hizmetlerin yaşlıların ikamet adresinde sunulması bireyin bulunduğu yerdeki şartlarla birlikte değerlendirilmesini de sağlayarak etkin bir hizmet modeline işaret etmektedir. Söz konusu hizmetten faydalanacak grubun 65 yaş üzeri, sağlık ve/veya sosyal destek açısından ihtiyaç sahibi olan bireylerden oluşması yeterli kriterler olarak görülmektedir. Sağlıklı bir yaşlanma sürecini beraberinde getirecek olan bu hizmetin en etkili şekilde sunulması için konuyla ilgili gerekli tüm kaynakların harekete geçirilerek alanında yetkin kişilerce mobil ekiplerin oluşturulması gerekmektedir. Yaşlıların evde bakımlarının bu şekilde sağlanması; temelde çoğunlukla sağlık sorunları ile baş etmede zorlanan ve bu durumun psiko-sosyal etkisine maruz kalan yaşlıların bireysel yeterliliklerini ve sosyal işlevselliklerini buldukları ortamda en iyi seviyeye taşıyarak sağlıklı bir yaşlanmayı amaçlamaktadır.

Anahtar Kelimeler: Yaşlılık, Evde Bakım, Sağlık Hizmetleri, Psiko-Sosyal Destek

COVID 19 PANDEMİSİ SÜRECİNDE YAŞLILARIN DEĞİŞEN MEKÂN TERCİHLERİ

Gözde ZENGİN

Karabük Üniversitesi, Safranbolu Fethi Toker Güzel Sanatlar ve Tasarım Fakültesi, KARABÜK

ÖZET

Covid 19 virüsünün risk grubunda bulunan yaşlı bireyler virüs kısıtlamasından en fazla etkilenen kesimlerden biri olmuştur. Hafta sonu yasakları ile birlikte hafta içi günlerde de dışarı çıkma süreleri kısıtlı olan bu kişilerin evlerinde uzun zaman geçirmesi mekan tercihlerinin değişmesini beraberinde getirmiştir. Mekan tercihlerinde görülen değişimlerden biri de yazlık evlerin kışlık ev olarak kullanılmaya başlanmasıdır. Kalabalık ve dolayısıyla Covid 19 virüs bulaşı açısından riskli görülen kent ortamlarından uzaklaşarak insan hareketliliğinin daha az olduğu bölgelerde bulunmak, yaşlıları güneş ışığına erişimden ve yürüyüş gibi spor olanaklarından alıkoyan sokağa çıkma kısıtlamalarını esnetme amacı bu durumun nedenleri olarak görülebilir. Bazı yerel yönetimlerden gelen açıklamalara göre tatil bölgelerinde yaşayan kişi sayısında büyük bir artış görülmektedir. Bu sayının anlamlı bir kısmının emekli olan 65 yaş üstü kişilerden oluştuğu ifade edilmektedir. Yazlık olarak adlandırılan tatil evlerinin kışlık evlere dönüştürülmesi mekan ve mobilyalarda da değişimi beraberinde getirmiştir. Yazlık evlerin ısıtma sistemlerinin yetersiz olması söz konusu değişimde oldukça önemli bir faktördür. Yazın kullanılan büyük oturma mekanları ısıtma amacıyla yazlık evlerde küçük bir odayı kullanma durumu ön plana çıkarmıştır. Bu durum odaların işlevlerinde de değişim yapılması zorunluluğunu beraberinde getirmiştir. Yaşam alanı işlevlerinin arasında yer alan oturma, dinlenme, TV seyretme gibi eylemlerin küçük odalarda yapılmak istenmesi ev içi mobilya hareketliliğinin yaşanmasına yol açmıştır.

Anahtar Kelimeler: Yaşlılık, Covid 19, Mobilya, Mekan

YAŞLILARA YÖNELİK DİJİTAL SOSYAL HİZMET UYGULAMALARI NASIL YAPILANDIRILMALI?

Gizem KARASOY^a & Buğra YILDIRIM^b

^aManisa Celal Bayar Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Sosyal Hizmet Anabilim Dalı, MANİSA

^bManisa Celal Bayar Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Fakültesi, Sosyal Hizmet Bölümü, MANİSA

ÖZET

Yaşlılık kelime anlamıyla ilerleyen yaşın etkilerinin ortaya çıkması ile birlikte yaşlı olma hali olarak tanımlanmaktadır ve 65 yaş ve üzeri olarak kabul edilmektedir. Yaşlılık fizyolojik, biyolojik, psikolojik, sosyal kültürel ve ekonomik yönleri ile bir bütündür ve bu dönemi anlayabilmek için yaşlanmanın çok boyutlu özelliklerini bilmek önemlidir. Yaşlı nüfusun artmasıyla birlikte fiziksel, psikolojik, sosyal sorunlar ve ihtiyaçlar çoğalmıştır. Bu durum sorunlar ve ihtiyaçları karşılamada önemli bir rol üstlenen sosyal hizmetlere duyulan ihtiyacı çoğaltarak yeni sosyal hizmet uygulamalarının geliştirilmesini zorunlu kılmıştır. Günümüzde yaşlı bireyler yaşamlarını idama ettirebilmek ve işlevsel olarak sürdürebilmek adına dijital teknolojilerden yararlanmaktadır. Yaşlılara yönelik fonksiyonel ürünlerin tasarlanması, dijital teknolojik imkanların daha etkili kullanılması yaşlı yaşam kalitesini artırarak toplumsal uyum süreçlerine katkı vermektedir. Dijital teknolojiler yaşlının günlük aktivitelerinin devam ettirilmesinin yanında yaşa bağlı ortaya çıkan fiziksel, sosyal, psikolojik engellerin önlenmesinde güçlendirici bir etkiye sahiptir. Sosyal hizmet uygulamalarında dijital teknolojilerin kullanılması çeşitlenen yaşlı ihtiyaçlarına cevap vermede anahtar bir çözüm olarak görülmektedir. Yaşlılara yönelik sunulacak sosyal hizmetlerin dijital teknolojilerinin ilerlemesine paralel olarak güncel yaklaşımları kapsayacak şekilde geliştirilmesi gerekmektedir. Sosyal hizmetlerde yapılandırılan dijital uygulamalar yaşlıların bakım, barınma, beslenme sağlık gibi temel ihtiyaçlarının karşılanmasını desteklemekte ve yaş ayrımcılığı, damgalanma, istismar gibi çok boyutlu konularda gerçekleştirilecek sosyal hizmet uygulamalarının işlevselliğinin geliştirilmesine olanak sağlamaktadır. Bu çalışmada, dijital teknolojilerin sosyal hizmet uygulamasına katkısına değinilerek ve yaşlılara yönelik dijital sosyal hizmet uygulamalarının nasıl yapılandırılacağına ilişkin önerilerde bulunulacaktır.

Anahtar Kelimeler: Yaşlı, Sosyal Hizmet, Dijital Teknolojiler, Sosyal Hizmet Uygulamaları

YAŞLILIK VE KENTLEŞME: YAŞLILARIN GÜNÜMÜZ MAHALLE KÜLTÜRÜ ALGILARINA YÖNELİK NİTEL BİR ÇALIŞMA

Gamze İSMAİLOĞLU^a, Ayfer AYDINER BOYLU^b & Gülay GÜNAY^c

^aKarabük Üniversitesi Lisansüstü Eğitim Enstitüsü, KARABÜK

^bHacettepe Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi, ANKARA

^cKarabük Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi, KARABÜK

ÖZET

Sanayi Devrimi sonrasında dünya çapında, 1950'lerden sonra ise Türkiye'de birçok etkiye yol açan kentleşme olgusu, kenti oluşturan birimler olan mahallelerin sahip olduğu sosyal kimliği de değiştirmektedir. Mahallelerin sahip olduğu kültür, sakinlerinin yaşamını ve psikolojisini, dolayısıyla sosyal katılımını büyük oranda etkilemektedir. Bireylerin uzun süre yaşadıkları alan ve çevredeki değişimlere uyum becerileri ise yaş ilerledikçe azalmaktadır. Bu durumda günümüzde kentleşmenin getirdiği sorunlardan hem bireysel hem çevresel hem de ekolojik anlamda olumsuz etkilenen gruplardan biri yaşlılar olmaktadır. Bu çalışmada, Kastamonu ili Merkez ilçesinde, aynı mahallede en az 15 yıldır ikamet etmekte olan 65 yaş ve üzeri bireylerin, değişen mahalle kültürüne yönelik algılarını belirlemek amaçlanmıştır. Bu doğrultuda 27 yaşlı birey bilgilendirilerek ve gönüllülük esasına dayalı olarak yarı yapılandırılmış görüşmelere dâhil edilmiştir. Görüşmelerden elde edilen veriler içerik analizi yöntemi ile analiz edilmiştir. Yaşlı bireyleri kentleşme kaynaklı etkileyen başlıca faktörlerin yabancılaşma, yalnızlaşma ve sosyalleşecek mekân bulamama olduğu belirlenmiştir. Bulgular, kentleşmenin yaşlı bireyler üzerindeki olumsuz etkisini ortaya koymaktadır.

Anahtar Kelimeler: Yaşlılar, Kentleşme, Mahalle, Kültür

ENGELLİ VE YAŞLI BAKIM PERSONELİNİN TÜKENMİŞLİK DÜZEYİ VE RUHSAL BELİRTİ DÜZEYLERİ ARASINDAKİ İLİŞKİ ARASINDAKİ İLİŞKİ

Meltem ORAL^a & Nurgül KARAKURT^b

^aAtatürk Üniversitesi, Sağlık Hizmetleri Meslek Yüksekokulu, ERZURUM

^bErzurum Teknik Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Fakültesi, Hemşirelik Bölümü, ERZURUM

ÖZET

Tükenmişlik sendromu özellikle insanlar ile yoğun iletişim halinde olan mesleklerde çalışan bireyleri olumsuz olarak etkileyebilmekte ve bu durum ruh sağlığında bozulmalara yol açabilmektedir. Bu çalışmanın amacı, Erzurum ilinde bulunan engelli bakım ve rehabilitasyon merkezlerinde engelli ve yaşlı bakım elemanı olarak çalışan personelin tükenmişlik düzeyleri ile ruhsal belirti düzeyleri arasındaki ilişkiyi incelemektir.

Çalışmada genel tarama modellerinden biri olan ilişkisel tarama modeli kullanılmıştır. Çalışmaya, Aile, Çalışma ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı Erzurum İl Müdürlüğü'ne bağlı bakım kurumlarında çalışan 83'ü kadın, 40'ı erkek toplam 200 engelli ve yaşlı bakım personeli katılmıştır. Çalışmada Maslach Tükenmişlik Ölçeği ve Kısa Semptom Envanteri kullanılmıştır.

Çalışmanın bulguları katılımcıların orta düzeyde duygusal tükenme ve duyarsızlaşma ve yüksek düzeyde kişisel başarı yaşadıklarını göstermektedir. Katılımcılarda en sık görülen ruhsal belirtiler arasında obsesif kompulsif bozukluk, paranoid düşünce ve somatizasyon olduğu saptanmıştır. Ayrıca bu çalışma engelli ve yaşlı bakım personelinin duygusal tükenmişlik ve duyarsızlaşma düzeyleri arttıkça ruhsal belirti düzeylerinin arttığını ve kişisel başarı düzeyleri arttıkça ruhsal belirti düzeylerinin azaldığını göstermektedir. Sonuç olarak, bakım kurumlarında çalışan engelli ve yaşlı personelinin tükenmişlik duygularıyla ruhsal belirti düzeyleri arasında yüksek düzeyde bir ilişki olduğu görülmektedir.

Anahtar Kelimeler: Tükenmişlik, Ruh Sağlığı, Hasta Bakım, Sağlık Bakım Elemanları

YAŞLI BİREYLERDE SOSYAL MEDYA BAĞIMLILIĞI VE YAŞLANMA ALGISI: SOSYAL DESTEĞİN ARABULUCULUK ROLÜ

Velittin KALINKARA^a & İsmail SARI^b

^aPamukkale Üniversitesi, Denizli Teknik Bilimler MYO, Tasarım Bölümü, DENİZLİ

^bPamukkale Üniversitesi, Denizli Teknik Bilimler MYO, Bilgisayar Programlama Bölümü, DENİZLİ

ÖZET

Arka Plan; İnsanların yaşlanmaya ilişkin algıları genellikle olumsuzdur ve sıklıkla sağlık ve işlevselliğin azaldığı ifade edilir. Sosyal ilişkileri sürdürmek, iyi yaşlanmanın temel unsurudur. Tek başına yaşayan çok sayıda yaşlı birey sosyal medyayı kullanarak çevrimiçi sosyal ağlara ve çevrimiçi tartışma forumlarına katılarak anlamlı sosyal iletişim kurma olanağı sağlar. Sosyal medya iletişimi, yaşlıların başkalarıyla sosyal ve duygusal olarak bağlı kalmalarına yardımcı olmak için bir ortam sunar ve yaşlılıkla ilgili algıları olumlu etkiler. Amaç: Bu çalışmanın amacı sosyal medya bağımlılığı ve yaşlanma algısı arasında sosyal desteğin arabuluculuk rolünün sınanmasıdır. Yöntem: Araştırma 60+ yaş grubunda, en az lise öğrenimi görmüş 260 yaşlı birey üzerinde yürütüldü. Veriler yüz yüze ve online olarak toplandı. Araştırmada "Yaşlılığın Algılanması Ölçeği (Demakakos, Hacker & Gjonça, 2017)", "Çok Boyutlu Algılanan Sosyal Destek Ölçeği (Zimet, Powel, Farley, Werkman & Berkoff, 1988)" ve "Sosyal Medya Bağımlılığı Ölçeği (Aygaz & Uzun, 2018)" kullanıldı. Ayrıca sosyal medya bağımlılığı ve yaşlanma algısı arasındaki ilişkiye, yakın sosyal bağlardan (çocuklar, diğer aile üyeleri ve arkadaşlar) algılanan sosyal desteğin aracılık edip etmediği incelendi. Araştırma verilerinin analizinde tek yönlü varyans analizi ve regresyon analizi kullanıldı. Sonuçlar: Sonuçlar, sık sosyal medya iletişiminin daha düşük yaşlılık algısı ile ilişkili olduğunu gösterdi. Sosyal medya iletişimi ile yaşlılık algısı arasındaki ilişkiye algılanan sosyal destek aracılık ediyordu. Bu nedenle, sosyal medya iletişimi, yaşlı bireyler arasında daha düşük yaşlılık algısı ile ilişkili olan daha yüksek düzeyde algılanan sosyal destek ve sosyal temas ile ilişkilendirilmiştir. Tartışma: Bu bulgular, sosyal medya iletişiminin, sosyal destek düzeyini artırarak yaşlılık algısını azaltmak için bir müdahale olarak kabul edilebileceğini düşündürmektedir.

Anahtar Kelimeler: Yaşlı, Sosyal Medya, Yaşlanma Algısı, Sosyal Destek

COVID 19 PANDEMİSİ SÜRECİNDE YAŞLILARIN SOSYAL ERİŞİM HAKLARI VE YAŞLILARA YÖNELİK ONLİNE DESTEK HİZMETLERİ

Özgür ALTINDAĞ^a & Oğuzhan ZENGİN^{b1}

^aDicle Üniversitesi, İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi, DİYARBAKIR

^bKarabük Üniversitesi, İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi, KARABÜK

ÖZET

Yaşlılık bilindiği üzere yaşayan her canlının doğal olarak yaşadığı doğal bir süreçtir. Bu süreç, yaşamsal ihtiyaçlara erişim olanaklarının yaşlı dostu bir hale getirilememesiyle birlikte oldukça zorlu bir hal alabilmektedir. Pandemi gibi tüm dünyayı ilgilendiren etkisi küresel boyutta hissedilen sorunlarda pek çok konuda ihtiyaç duyulan desteklerin kesintiye uğraması veya sağlanamaması biyopsikososyal açılardan zorlu bir dönem olan yaşlılık döneminde bulunan insanların birçok sorunla karşılaşmalarına neden olabilmektedir. Yaşlıların pandemi sürecinde temel ihtiyaçlarının yanında iletişim ihtiyaçlarını karşılayamamaları bu anlamda diğer insanlardan daha az olanaklara sahip olan yaşlıları izole bir sosyal yaşama zorlamaktadır. Türkiye’de 60 yaş üzeri bireylerin okur yazarlık oranı hala düşük bir düzeydedir. Özellikle kadın yaşlılarda bu oran çok daha geridedir. Hemen hepimizin online iletişim araçları ile bir biçimde sürdürmekte olduğumuz iletişim araçlarını yaşlı bireylerin rahatlıkla kullanması oldukça zor olmaktadır. Hem teknolojik imkanlara erişim için gereken mali destekten hem de teknolojik okur yazarlıktan yoksun kalan yaşlıların sosyal izolasyon süreçleri giderek derinleşmektedir. Türkiye’de iletişimin gelişimi adına pek çok düzenleme yapılsa da doğrudan iletişim olanaklarına erişimi kısıtlı olan yaşlılar için özel düzenlemeler söz konusu değildir. Hak temelli bir bakış açısı ile tüm bireylerin adil bir şekilde iletişim araçlarına erişimlerinin sağlanması aslında sosyal bir devlet olmanın da gereğidir. Bu çalışmada Covid 19 pandemisi sürecinde yaşlıların iletişim olanaklarının ve erişilebilirliklerinin nasıl geliştirilebileceği ve online destek sistemlerinin yaşlıların yaşamındaki öneminden bahsedilecektir.

Anahtar Kelimeler: Yaşlılık, Covid 19, Teknoloji, Online Destek

COVID-19 PANDEMİSİNİN YAŞLILARIN BESLENMESİNE ETKİLERİ

Şiir SARI^a & Hilal HIZLI GÜLDEMİR^b

^aAnkara Medipol Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Enstitüsü YL Öğrencisi, ANKARA

^bKütahya Sağlık Bilimleri Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Fakültesi, KÜTAHYA

ÖZET

Dünya Sağlık Örgütü sağlığı sadece hastalık ve sakatlığın olmayışı değil, bedence, ruhça ve sosyal yönden tam bir iyilik hali olarak tanımlamaktadır. Yaşadığımız bu pandemi sürecinde insanlık, hem beden hem ruh hem de sosyal yönden etkilenmiştir. Bu derleme çalışmanın amacı, içinde bulunduğumuz Covid-19 pandemisi sürecinin; 65 yaş üstü bireylerin beslenme durumlarına etkisini değerlendirmektir. İncelenen çalışmalarda yaşın ilerlemesiyle birlikte immün sistemin zayıfladığı görülmüştür. Bu zayıflamayla birlikte enfeksiyon hastalığı görülme sıklığının ve kronik hastalık sayısının artması, doku ve organlarda görülebilecek fonksiyonel yavaşlama, polifarmasi gibi faktörlerin yaşlılık dönemindeki bireylerin bu süreçten en fazla etkilenen popülasyonlardan biri olmasına sebep olduğu gözlenmiştir. Diğer bir incelenen çalışmada; sosyal izolasyon, psikolojik ve fiziksel etmenler gibi sebeplerle birlikte pek çok 65 yaş üstü bireyin yaşam ve beslenme tarzında değişiklikler olduğu, yaşlıların uyku süresi artarken fiziksel aktivite süresinin azaldığı ve besin tüketim miktarı ve sıklığında artmalar olduğu görülmüştür. Vücut ağırlığının normal seyrinde ilerlemesi, aynı zamanda bağışıklık sisteminin de korunması için özellikle 65 yaş üstü bireylerin beslenmelerinde sebze ve meyve tüketimini artırmaları gerekmektedir. Yeterli D vitamini alabilmek için her gün 15-20 dakika, el ve ayak bilekleri güneş göreceği şekilde, balkon ya da bahçede güneşlenmesi tavsiye edilmektedir. Omega-3 açısından zengin balık, semiz otu, ceviz gibi besinlerin günlük beslenmede yer alması önemlidir. Ani kilo alımı ya da ani kilo veriminden kaçınmak gerekir.

Anahtar Kelimeler: Beslenme, Covid-19, Geriatri, Yaşlılık

YAŞLILIKTA PSİKOSOSYAL SORUNLARA YÖNELİK SOSYAL HİZMET UYGULAMALARI

Meltem ORAL

Atatürk Üniversitesi Sağlık Hizmetleri Meslek Yüksekokulu, ERZURUM

ÖZET

Dünyada ve Türkiye’de, yaşlı kesimin nüfus içindeki oranının ve yaşam beklentisinin giderek arttığı görülmektedir. Yaşamın bu aşamasında yaşlılar sadece sağlık sorunları değil, aynı zamanda çeşitli ekonomik ve psikososyal sorunlarla da karşılaşmaktadır. Yaşlılarda sıklıkla görülen ruhsal bozukluklar arasında depresyon yer almaktadır. Yapılan araştırmalar yaşlı bireylerde depresyon yaygınlığının normal popülasyona göre daha yüksek olduğunu göstermektedir. Diğer sıklıkla görülen ruhsal bozukluklar arasında anksiyete bozuklukları, bunama, deliryum ve psikotik bozukluklar bulunmaktadır. Yaşlıların karşılaştıkları sosyal sorunlara bakıldığında ise en önemli sorunlardan birinin yoksulluk olduğu görülmektedir. Yoksulluk, yaşlıların refahı açısından büyük bir tehdit oluşturmaktadır. Türkiye’de yaşlı nüfustaki artış sosyal güvenlik sistemini olumsuz etkilemekte, kamu harcamalarını artırmakta ve işgücü kapasitesini düşürmektedir. Yaşlıların karşılaştığı diğer sosyal sorunlar arasında ise aile, komşular ve diğer yakın çevrelerde yaşanan sosyal uyum sorunları; Türk kültürünün yaşlı yetişkinleri nasıl algıladığı ve değer verdiği gibi kültürel sorunlar; rutin sosyal hizmetlere erişimde sorunlar; genç nesil ile çatışmalar; yalnızlık ve çaresizlik, cinsel sorunlar; ihmal ve istismar ve boş zaman etkinliklerine katılımında sorunlar yer almaktadır. Yaşlı nüfusun hızla artmaya devam etmesi yaşlılara yönelik sosyal hizmetlerin daha yoğun olması gerektiğini ortaya koymaktadır. Yaşlıların sosyal hizmetlere olan ihtiyaçları ve bu ihtiyaçların karşılanması açısından yaşlıların beden ve ruh sağlığının korunması için rutin taramaların yapılması, yerel yönetimlerin sosyal destek kaynakları oluşturacak projeler geliştirmesi, yaşlılara yönelik evde bakım hizmetlerinin iyileştirilmesi, ülke genelinde yaşlıların yoksulluk düzeyinin belirlenmesi ve ihtiyaçlarının karşılanması için araştırma ve projelerin yapılması; yaşlıları emeklilik yaşamına hazırlayacak ve bu dönemde karşılaştıkları sorunlarla nasıl baş edebileceklerine yönelik eğitim verecek yaşlı danışmanlığı merkezlerinin artırılması önem arz etmektedir.

Anahtar Kelimeler: Yaşlılık, Psikososyal Sorunlar, Sosyal Hizmet, Ruh Sağlığı, Sosyal Sağlık

ÜÇÜNCÜ YAŞ TURİST DAVRANIŞLARININ DEĞERLENDİRİLMESİNE YÖNELİK ÇALIŞMALAR: BİR LİTERATÜR İNCELEMESİ

Kadir TEMURÇİN^a & Necibe Nur ALAYDIN^a

^aSüleyman Demirel Üniversitesi, Fen Edebiyat Fakültesi, ISPARTA

ÖZET

Turist olmak, modern zamanların en önemli deneyimlerinden biri olarak karşımıza çıkmaktadır. Bugün toplumda hemen hemen her kesiminden bireyin turizm deneyiminin bir parçası haline geldiği ve çeşitli turistik davranış paternlerine sahip oldukları görülmektedir. Toplumdaki sayıları giderek artan yaşlı bireylerin de turizm sektöründeki görünürlükleri dikkat çekmektedir. Dünya genelinde başta ulaşım olmak üzere birçok sektörde sağlanan kolaylıklar, ortalama yaşam süresinin uzaması ve sağlıklı yaşlanmanın öneminin artması, yaşlı turistlerin sayısında ciddi bir artışa neden olmaktadır. Bu çalışmada gerek ulusal gerekse uluslararası literatürde yaşlı turist davranışlarını ele alan çalışmalar; yıl, ülke orijini, yöntem ve davranışları etkileyen değişken/faktörlere göre sınıflandırılarak incelenmektedir. Çalışmanın bulguları, yıllar içinde yaşlı turist davranışını ele alan çalışmaların yönteminde ve davranışları etkileyen faktörlerde değişimler meydana geldiğini ortaya koymaktadır. Ayrıca yaşlı turist davranışını inceleyen çalışmalara ilk olarak gelişmiş ülkelerde ağırlık verildiği, 2000'li yıllardan itibaren ise gelişmekte olan ülkelerde bu konuya ilgi duyulmaya başlandığı görülmektedir. Çalışmaların genelinde yaşlı turist davranışlarının, yaşlıların motivasyonları ve kişilik özelliklerine göre farklılık gösterdiğine vurgu yapılmaktadır. Bu literatür incelemesi ayrıca göstermektedir ki, çalışmalar yapılırken yaşlı heterojenliği dikkate alınmalı ve yaşlı turist davranışı temasına birey odaklı perspektif temelinde yaklaşılmalıdır. Böylece yaşlıların turizm sektöründeki talep, beklenti ve ihtiyaçlarına yönelik hizmetler üretmenin daha mümkün olabileceği düşünülmektedir.

Anahtar Kelimeler: Yaşlanma, Turizm, Yaşlı Turist Davranışı, Literatür İncelemesi

BAKICI DOSTU İŞYERİ POLİTİKALARI: İYİ UYGULAMA ÖRNEKLERİ

Sema OĞLAK

Aydın Adnan Menderes Üniversitesi, Nazilli İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi, Çalışma Ekonomisi ve Endüstri İlişkileri bölümü, Nazilli-AYDIN

ÖZET

Yaşlılara bakan aile bireylerinin önemli bir kısmı, bakım hizmetini yerine getirirken aynı zamanda tam zamanlı olarak çalışmaktadır. Bu durum, hem yaşlısına bakan hem de formel istihdam içinde yer alan aile bireylerinin çalışmasını önemli ölçüde etkilemektedir. Bu açıdan, yaşlının uzun süreli bakım ihtiyaçlarını karşılamak, çalışan bakıcılar üzerindeki önemli bir baskı oluşturmaktadır. Son yıllarda bazı ülkelerde bakım veren aile ihtiyaçlarına yönelik işyerinde bakıcı dostu politikalar uygulanmaya başlamıştır. Ekonomik açıdan bakıldığında, işverenlerin bakıcı dostu işyeri politikaları olarak; çalışanların işinin devam etmesini sağlama, işten ayrılmanın azaltılması, verimliliğin ve çalışan memnuniyetinin yükseltilmesi gibi uygulamalara yer verilmektedir. Bakım işini üstlenen aile bireylerinin ülkeler için önemli bir ekonomik değer olduğu göz önünde bulundurulduğunda, işverenlerin ve devletin bakımı üstlenen aile bireyi çalışanlarının iş ve yaşam dengesini sağlayacak politikaların hayata geçirilmesi önemli görülmektedir. Bu çalışmanın amacı, hem bakım sorumluluğunu üstlenen hem de tam istihdam içinde yer alan bakıcı aile bireylerin bakım ve iş sorumluluklarını yerine getirmelerini sağlayacak uygulamaların neler olduğu ve Avrupa ülkelerindeki en iyi uygulama örneklerine yer verilecektir. Yöntem: Bu çerçevede, WHO, OECD Avrupa Birliği ve AGE Platform Europe yayınları taranarak mevcut veriler ışığında betimleyici bir değerlendirme yapılmıştır. Bulgular ve Sonuç: Kısmi çalışma, bakım sonrası işe dönüş garantisi ve ücretsiz izin olmak üzere çeşitli politikalar uygulanmaktadır. Başta İskandinav ülkeleri ve Almanya olmak üzere Avrupa ülkelerinin bu konudaki çabaların giderek arttığı görülmektedir.

Anahtar Kelimeler: Uzun Süreli Bakım, Çalışan Bakıcılar, Bakıcı Dostu İşyeri Politikaları, Enformel Bakım, İş-Yaşam Dengesi, İyi Uygulama Örnekleri

TÜRKİYE EMEKLİ PROFİLİ II ARAŞTIRMASI

Fatma ARPACI^a, Ömer Faruk CANTEKİNİ^b & Cafer Tufan YAZICIOĞLU^c

^aGazi Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Fakültesi, ANKARA

^bGazi Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Fakültesi, ANKARA

^cTürkiye Emekliler Derneği, ANKARA

ÖZET

Türkiye Emekli Profili II Araştırması, ülkemizin emekli profilinin belirlenmesi ve incelenmesi amacı ile planlanmış ve yürütülmüştür. Türkiye Emekliler Derneği'nin 113 şubesinin üyelerinden 5000 emekli birey çalışmanın örneklemini oluşturmaktadır. Anket formu uygulaması sırasında başlayan koronavirüs pandemisi ve pandemi yasakları nedeni ile 2450 emekli bireye anket formu uygulanmıştır. Bazı formlardaki eksiklikler nedeni ile 2402 anket formu değerlendirilmiştir. Anket formu bölümleri; Emekli bireyi tanıtıcı bilgiler, Emekli bireyin bağımsız yaşama yeterliliği, Sağlık bakımı, Emekli bireyin gelir ve geçinme durumu, Emekli bireyin ailesinin beslenme durumu ve gıda harcamaları durumu, Emekli bireylerin konut koşulları ve konut tercihleri, Emekli bireylerin sosyal yaşam ve boş zaman faaliyetleri, Yaşlılığa hazırlık yapma durumu, İnternet ve sosyal medya kullanma durumu ve Yaşlı haklarıdır. Araştırma kapsamına alınan emekli bireylerde 65 yaşından büyük diğer deyişle yaşlı emekli bireylerin yarısından fazla olduğu belirlenmiştir. Emekli bireyler çoğunluğu ilkokul mezunu ya da daha düşük eğitilidir. Bekâr, eşi ölmüş, ayrı yaşayan ve boşanmış emekli bireyler evliliği düşünmemesi dikkat çekmektedir. Emekli bireylerin yarısından çoğunun koruyucu sağlık hizmetlerinden yeterince yararlanamadığı, aile hekimi tarafından düzenli kontrollerinin yapılmadığı, emekliye/yaşlıya sağlık hizmetlerinde öncelik tanınması uygulamasından yararlanılmadığı ortaya çıkmıştır. Emekli bireylerden çalışanların oranı %9.4'den %16.5'e yükselmiştir. Yaşlılığa hazırlık yapan bireylerin sosyal güvencesinin, bireysel emekliliğinin, maddi birikiminin ve tamamlayıcı emekliliğinin olduğu görülmektedir. Emekliliğe hazırlık programı uygulanmasını istemektedirler ve aktif yaşamasını sağlayacak bir planları bulunmamaktadır. Emekli bireylerin yarısından çoğunun internet kullanmayı bilmediği, internet kullanmayı bilenlerin araştırma ve bilgi öğrenme, gündemi takip etme ve sosyal ilişki amacı ile internet kullandığı, internet kullanmayı bilmeyenlerden yarısından çoğunun internet kullanmayı istemediği görülmektedir. Emekli bireylerin yaşlı hakları konusunda bilgi sahibi olmadığı, şikâyetlerini gerekli kurumlara yapamadıkları, tüketici hakları olduğunu bildikleri, şikâyet ettiği ve zararının tazmin edilmesini istediği belirlenmiştir.

Anahtar Kelimeler: Emekli, Emekli Profili, Türkiye Emekli Profili, Yaşlı.

YAŞLI GİYİMİNDE TERMAL KONFOR

Nesrin KACAR

Pamukkale Üniversitesi, Denizli Teknik Bilimler MYO. Tekstil, Giyim, Ayakkabı ve Deri Bölümü,
DENİZLİ

ÖZET

Yaşlanma tüm dünyada yaşanan sosyal, ekonomik, kültürel, teknolojik ve demografik değişikliklere bağlı olarak anlam ve önem kazanmıştır. Bireylerin yaşam sürelerinin artması nedeniyle, yaşlıların dünya üzerinde genel nüfus içindeki oranı da hızla artış göstermektedir. Yaşlılık fizyolojik, psikolojik, sosyal, kronolojik ve ekonomik yönleri olan bir süreçtir. Ancak, bu süreç, sosyo-kültürel ve ekonomik sorunların yanı sıra özellikle vücut sistemlerindeki değişimlerden kaynaklanan sorunları da beraberinde getirmektedir. Bunlardan biri de bireyin yaş ilerledikçe yaşam ortamı ve giyiminde termal konforla ilgili sorunlar yaşamasıdır. Termal konfor, bireyin termal ortamında memnun ve rahat hissetmesine yol açan çevresel ve bireysel faktörlerin dengesini tanımlamak için kullanılan terimdir. Bu derleme çalışmada insan yaşamının her anında önemli olan giyim, yaşlılar için çok daha özel bir öneminin olduğu gerçeği üzerinden termal konfor konusu ele alınmıştır. Giysi, insan vücudu ile çevre ortamı arasında bir yalıtım katmanı görevi görür ve her iki uç arasındaki ısı alışverişini etkiler. Temel fizyolojik ihtiyaçlarından biri olan giyinme vücudu dış etkilerden koruma, rahatlık sağlamanın yanı sıra yaşlılarda meydana gelen fiziksel ve sağlıkla ilgili değişiklikler nedeni ile yaşlılık yıllarında giyim önemi artmakta, vücuttaki değişimler ve uygun model seçimi gibi faktörler yaşlıların giysi tüketimine yönelik davranışlarını ve tercihlerini etkilemektedir. Genel olarak, yaşlılar, fiziksel yaşlanma ve davranış farklılıklarının bir kombinasyonu nedeniyle termal konforu gençlerden farklı algırlar. İnsan vücudu, soğukta vücuttan çevreye ısı kaybını azaltan vazokonstriksiyonu takiben periferik kan akışını azaltır. Yaşlılarda termoregülasyon işlevlerinin ve soğuğa tepkilerinin zayıfladığı bilinmektedir. Termal konfor cinsiyet ve yaşın etkileri, aktivite ve giyim düzeyi gibi parametrelerle açıklanabilir. Ortalama olarak, yaşlı bireyler gençlere göre daha düşük bir aktivite düzeyine ve dolayısıyla metabolik hıza sahiptir, bu da daha yüksek ortam sıcaklıklarına ve giysiye ihtiyaç duymalarının ana nedenidir. Vücut ısısını düzenleme yeteneği yaşla birlikte azalma eğilimi gösterir. Genel olarak, yaşlı bireylerde kas gücü, çalışma kapasitesi, terleme kapasitesi, ısıyı vücut çekirdeğinden cilde taşıma yeteneği, hidrasyon düzeyleri, vasküler reaktivite azalmıştır ve kardiyovasküler stabilite daha düşüktür. Bu değişikliklere bağlı olarak yaşlı giyiminde kumaş ve giysi seçimine gerekli önem verilmelidir. Bu nedenle giyside kullanılacak yüzeyler ve termal konfor özellikleri ile yaşlının yaşam kalitesi üzerindeki etkilerinin tartışılması önem taşımaktadır.

Anahtar Kelimeler: Yaşlı, Giyim, Termal Konfor

EVİMDE SAĞLIKLI VE GÜVENDEYİM PROJESİ

Sevinç SÜTLÜ^a & Ayşe ERİTEN^a

^aİl Sağlık Müdürlüğü, BURDUR

ÖZET

Amaç: Her yıl üç yaşlıdan biri en az bir kez düşme deneyimi yaşamaktadır. Ev kazalarının büyük bir kısmını düşme ve kayma oluşturmaktadır. Burdur ilinde yapılan bir çalışmada yaşlıların %10,1'inin son bir yıl içerisinde ev kazası geçirdiği ve güvensiz şartlarda olan kişilerin daha fazla sıklıkta ev kazası geçirdikleri tespit edilmiştir. Alzheimer yaşlılarda gittikçe artmakta ve yaşam kalitesini bozmaktadır. Egzersiz ve zihinsel aktivitelerin Alzheimer hastalığını önlediği bilinmektedir. Bu projede seçili evlerde düşmeyi önlemeye yönelik düzenlemeler yapılması, fiziksel egzersiz programı uygulaması ve Alzheimer a karşı akıl oyunları aktivitesi yapılması amaçlanmıştır. Proje Batı Akdeniz Kalkınma Ajansı tarafından desteklenmiştir. Materyal metot: Ev düzenlemesinden faydalanacak 30 kişinin belirlenmesinde ilimizde kullanılmakta olan Özürlü Takip Sisteminden yararlanılmıştır. Sistemde yer alan 65 yaş ve üzeri 230 engelliye risk faktörleri, sosyoekonomik ve sosyodemografik özellikleri tanımlayan soru kağıdı uygulanmış, 25 soru ile ev içi düzenlemelerin uygunluğu sorgulanmıştır. Sorularda yer alan her seçeneğe atfedilen riske göre puan verilmiştir. Puanlama sonuçlarına göre, düzenlemeyi reddetme, ölüm, göç vs gibi nedenler göz önüne alınarak en düşük puan alan 50 kişi listelenmiştir. Bulgular : Yaşlıların %79,0'ı 65-84 yaş aralığında, %60,9' u kadın, %44,2 si evli, %18,9 u yalnız yaşıyordu. %48,5 i ilkökul mezunu olup %99,4 ünün sosyal güvencesi mevcuttu. %57,0' inin evi kendisine ait ve %57,5'inin müstakildi. Yaşlıların %39,1 i kendi işini görebilmekteydi ve %29,2'sinin ev içi düşme hikayesi mevcuttu. %26,6 sinin ev içi aydınlatması yetersiz ve %57, 'inin yatak odasında gece lambası bulunmamaktaydı. %40,3' ünün banyo zemini kaygan, %2,6'sında uygun banyo oturağı mevcut, %86,7 sinin kapılarında eşik mevcut, %66,4'ünde kablolar sabitlenmemişti. Sonuçlar: Seçilen 30 evde ihtiyaca göre klozet, tek kollu batarya, tutunma barı, katlanabilir engelli banyo oturağı, merdiven kaydırmaz bant düzenlemeleri yapılmıştır. Yaşlılar Egzersiz ve akıl oyunları faaliyetleri için araçla evlerinde alınıp bırakılmıştır. Uygulamalar , yaşlılarda gözle görülür fiziksel faydaların yanı sıra akranlarıyla bir araya gelmelerini sağlayarak sosyal iyilik hali de sağlamıştır.

Anahtar Kelimeler: Yaşlı, Düşme, Fiziksel ve Zihinsel Egzersiz

YAŞLI İSTİSMARI VE İHMALİ

Işıl KALAYCI

Süleyman Demirel Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Fakültesi, ISPARTA

ÖZET

Ülkemizdeki yaşlanan nüfusun büyümesi, bağımlılık oranının yükselmesi ve son yıllarda, az da olsa, göçler yoluyla etnik çeşitliliğinin artması gibi nedenler, toplumsal ilişkilerin niteliğinin zayıflamasına yol açmakta, bu nedenler arasına gittikçe artan ekonomik yetersizliklerin de dâhil olması, yaşlı sorunlarıyla baş etmenin oldukça güçleşmesi sonucunu doğurmaktadır. Daha açık bir ifadeyle yaşlıların yalnızlık, yoksulluk, engellilik, eğitim düzeyi düşüklüğü, bakıma muhtaçlık gibi sosyal ve ekonomik sorunlar yaşamaları, onları her türlü olası istismar olaylarına açık ve korumasız hale getirmektedir. Dolayısıyla yaşlılık sürecinde sosyal ve ekonomik sorunlarla ve hastalıklarla uğraşan ve savunmasız kalan yaşlılar, toplumda gizli kalan ve bildirim yapılmasından kaçınılan bir sorun olan istismarın farklı türleriyle karşılaşabilmektedirler. Yaşlı istismarının algılanması ve buna yönelik koruyucu önlemlerin geliştirilmesi kültürel değerlere göre değişmekte, o kültürün beklentilerine göre farklı anlamlar verilmekte ve çeşitlenmektedir. Yaşlı istismarının oluşumunda etkili olan kültürel değerler ve spesifik nedenler istismarın türlerinin çeşitli olmasına yol açmakta ve yaşlıların istismardan etkilenme derecelerinin farklı olmasına neden olmaktadır. Yaşlı istismarının içeriğini oluşturan özellikler, çeşitliliği ve yaygınlığı kültürden kültüre ve bireylerin içinde yaşadığı toplumun sosyal ve ekonomik yaşam standartlarına göre değişebilmektedir. Bu değişkenlik konuyla ilgili farklı istismar teorilerinin oluşmasının en önemli nedenlerinden biri olarak görülebilir. Bu çalışmada yaşlı istismarını açıklamak için kullanılan teorilere yönelik bilgiler vermek ve ülkelere göre yaşlı istismar oranlarını ortaya koymak amaçlanmaktadır.

Anahtar Kelimeler: Yaşlı İstismarı, İhmal, İstismar Teorileri, İstismar Oranları

COVID-19 SALGINI NEDENİYLE 60+ TAÜ ANTALYA KAMPÜSÜ ÖĞRENCİLERİ İÇİN GELİŞTİRİLEN TAZE KOZALAR PROGRAMININ DEĞERLENDİRİLMESİ

Meliha GÜÇLÜ^{a1}, Barkın DERE^a, İsmail TUFAN^a & Hasan H. BAŞIBÜYÜK^a
^aAkdeniz Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Fakültesi, Gerontoloji Bölümü, ANTALYA

ÖZET

60 + Tazelenme Üniversitesi 2016 yılında hayata geçen Türkiye'nin ilk 60 yaş ve üzeri yetişkin bireylere eğitim ve öğretim veren üniversitesidir. Prof. Dr. İsmail Tufan'ın geliştirmiş olduğu bir sosyal sorumluluk projesi olan Tazelenme Üniversitesi özgün konseptiyle "yaşam boyu öğrenme" kavramını odak noktasına koymaktadır. 2020 Mart ayında ülkemizde ilk COVID-19 vakasının görülmesiyle beraber Tazelenme Üniversitesinde eğitim ve öğretime ara verilmiş ve bu sebeple Tazelenme Üniversitesi öğrencilerinin bu süreçte daha aktif, sağlıklı kalması ve öğrenme süreçlerine devam edebilmeleri için Prof. Dr. İsmail Tufan tarafından Mesafeli Taze Projeler konsepti geliştirilmiştir. Mesafeli Taze Projeler bünyesinde faaliyet gösteren Taze Kozalar programında, Tazelenme Üniversitesi öğrencilerinin evlerinde (kozalarında) kendilerini güvende hissetmelerini sağlamak amacıyla faydalı ve pratik bilgiler kazanmalarının sağlanması, kendi bilgi ve tecrübelerini diğer tazelenme öğrencilerine aktarmaları hedeflenmiştir. Bu araştırmada Taze Kozalar programının konseptinin amacına uygunluğu ve bireylerin bu programa bakış açılarının değerlendirilmesi amaçlanmıştır. Taze Kozalar programına katılan 10 katılımcıyla nitel araştırma yöntemleri kapsamında odak grup görüşmesi yapılmış, yarı yapılandırılmış soru formu ile katılımcıların görüşleri alınmıştır. Odak Grup görüşmesi Mesafeli Taze Projelerin de gerçekleşmesinde kullanılan çevrimiçi platform olan "Zoom Meeting" aracılığıyla yapılmış ve katılımcıların onayı ile kayıt altına alınmıştır. Taze Kozalar programı sayesinde bireyler kendilerini evlerinde güvende hissettiklerini, daha aktif ve daha sosyal olduklarını, evde kaldıkları bu zor dönemde öğrenmeye devam edip, hayat enerjilerini kaybetmeden birbirleriyle güçlü bağlar kurduklarını belirtmişlerdir. Elde edilen bulgular ışığında Taze Kozalar programı, katılımcıların Covid-19 pandemisinde kendilerini güvende hissetmelerine, öğrenme süreçlerini sürdürmelerine, bedensel ve psikolojik sağlık durumlarını koruma ve geliştirmelerine katkı sağladığı sonucuna varılmıştır.

Anahtar Kelimeler: Yaşam Boyu Öğrenme, Covid-19 Pandemisi, Zorunlu Sosyal İzolasyon, Uzaktan Eğitim, Odak Grup

KENDİ KENDİNE YARDIM VE DESTEK GRUPLARININ YAŞLI BİREYLERİN İYİLİK HALİNE ETKİSİ VE ONLİNE SOSYAL DESTEK

Özge KUTLU DÖNMEZ^{a1} & Deniz SAY ŞAHİN^b

^aBurdur İl Sağlık Müdürlüğü, BURDUR

^bMehmet Akif Ersoy Üniversitesi, İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi, BURDUR

ÖZET

Grup çalışmaları, ortak bir kişilik özelliği, niteliği veya deneyimi olan bireylerin deneyimlerini paylaşarak karşılıklı yardım alması ve bireysel değişimi meydana getirmesi amacıyla gerçekleştirilen mezo düzey sosyal hizmet uygulamalarıdır. Grup çalışmaları, bilgi, beceri ve deneyim aktarımı yoluyla bireyleri güçlendiren doğal araçlar olarak görülmektedir. Grubun oluşturulma amacına paralel olarak grupların pek çok işlevi bulunmaktadır. Yaşlılara sunulan hizmetlerde yaşlı bireyler yardıma muhtaç kişiler olarak görülürken kendi kendine yardım ve destek gruplarında yaşlılar tek taraflı yardım alan rolünden çıkarak hem yardım alan hem yardım eden birey rolüne bürünmektedirler. Bu çalışmada kendi kendine yardım ve destek grupları ile bu grupların yaşlı bireylerin iyilik haline etkileri kavramsal çerçevede ortaya konulmuş, giderek yaygınlaşan online sosyal destek grupları ele alınmıştır. Buna göre kendi kendine yardım ve destek grupları yaşlı bireylerin özgüvenlerinin artırılmasına, yaşadıkları sorunları kabullenmelerine, stresle ve zorluklarla başa çıkma noktasında yeni baş etme mekanizmaları geliştirmelerine ve sosyal etkileşimlerini arturmalarına olanak sağlamaktadır. Bilhassa pandeminin hüküm sürdüğü günümüz dünyasında bu sürecin yıkıcı etkilerine karşı en kırılgan ve savunmasız gruplardan birisi olan yaşlı bireylerin sosyal ve duygusal izolasyondan kurtularak bir gruba aidiyet hissi kazanmasının, yaşlıların psikolojik sağlığına ve iyilik haline sunacağı katkı kaçınılmazdır. Sosyal mesafenin yaşamsal olduğu pandemi sürecinde sosyal destek gruplarının online olarak yürütülmesi ve bu yöntemle yaşlı bireylerin etkileşiminin artırılması ve sosyalleşmesinin sağlanması online sosyal destek gruplarını popüler hale getirmiştir.

Anahtar Kelimeler: Kendi Kendine Yardım, Sosyal Destek, Güçlendirme Yaklaşımı, Sosyal Hizmet

YAŞLI BİREYLERDE WEB SAYFASI TASARIMLARINDA OLUŞAN GÖRSEL ALGI

İsmail SARI

Pamukkale Üniversitesi, Denizli Teknik Bilimler Meslek Yüksekokulu, DENİZLİ

ÖZET

Bilgi teknolojilerindeki gelişmelere paralel olarak bireyin, bu teknolojilerden yaşamlarının birçok alanında yararlanmalarını sağlamıştır. Her yaşta farklı şekillerde yararlanan teknolojik ürünler, özellikle yaşlı bireylerde akıllı telefon ve bilgisayar kullanımının artmasını sağlamıştır. Özellikle ilk başta iletişim aracı olarak kullanılan telefonlar, akıllı telefon uygulamaları ile yaşlı bireylerin sosyal alanlarındaki paylaşımlarında da etkili olmuştur. Yaşamın bir parçası olmak isteyen, yaşamdan izole olmak istemeyen, bilgi birikim ve deneyimlerini gelecek kuşaklara aktarmak isteyen yaşlı birey; teknoloji ile sanal sosyal ortamın bir parçası olabilme uğraşındadır.

İlerleyen yaşa ilişkin oluşabilecek sağlık sorunlarından bir tanesi de görme gücünün zayıflaması olan yaşlı birey, özellikle internet ortamında rahatlıkla dolaşabilmek için internet sayfalarının tasarımının renk bilişi ve hassasiyeti bakımından kendilerine uygun bir tasarımın oluşturulabilmesini beklemektedir.

Bu çalışma ile web sayfalarının renk bilişi ve renk hassasiyeti bakımından yaşlı bireyin kullanabileceği bir şekle getirilmesi için yapılabilecek düzenlemeler örnek web sayfaları tasarımları ile ortaya konulacaktır. İlerleyen yaşa bağlı olarak görme işlevinde oluşan, görme algısının zayıflaması özellikle web sayfalarında metin okuma konusunda yaşlı bireyin zorlandığını göstermektedir. Bu anlamda metin ve arka alan renginin uyumu özellikle yaşlı bireylerinin tercihi olmaktadır. Yaşlı birey özellikle akıllı cep telefonu ile sosyal medya, haber erişimi ve alışveriş uygulamaları gibi sayfalarda dolaşmaktadır. Akıllı telefonların boyutlarının da göz önüne alınarak özellikle Android, İos uygulamaları tasarımının yaşlı birey açısından ele alınmasının sağlanabilmesi için web sayfası tasarımlarının arka alan rengi ile yazılı metin ilişkisi belirlenecektir. Amaç Bilgisayarların yanında, akıllı telefon arka alan renk tasarımlarının da yaşlı bireyin daha verimli bir şekilde kullanabilmesinin sağlanması için önerilerde bulunmaktadır.

Anahtar Kelimeler: Akıllı Telefon, Bilgisayar, Web Sayfası, Yaşlı Birey

YAŞLILIK DÖNEMİNDE YAŞANABİLECEK BESLENME SORUNLARI VE TEDAVİSİ

Şiir SARI

Ankara Medipol Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Beslenme ve Diyetetik Ana Bilim Dalı,
Yüksek Lisans Öğrencisi, ANKARA

ÖZET

Yeterli ve dengeli beslenmeyi sağlamak yaşamın her döneminde olduğu gibi yaşlılık döneminde de büyük önem arz eder. Diğer yaş gruplarından daha hızlı bir artış gösteren yaşlı nüfusu, dengesiz beslenme ve malnütrisyon riski taşıyan en büyük demografik gruptur. Bu derleme çalışmada yaşlılık dönemiyle birlikte vücuttaki mekanizmalarda ve beslenme davranışlarında oluşan değişikliklerin yarattığı sorunlar ve bu sorunlara karşı yapılabilecek beslenme yaklaşımları anlatılmaktadır. Literatürde yaşlılık döneminden önce kazanılan beslenme davranışlarına da bağlı olarak obezitenin yaşlılıkta en önemli beslenme sorunlarından biri olduğu görülmüştür. Çünkü obezite ile birlikte diğer kronik hastalıkların seyri de hızlanır. İncelenen çalışmalar; yaşlanma sürecinde kişide; kronik hastalıkların artması, bazal metabolizma hızının yavaşlaması, sindirim sıvılarının sentezinde azalma gibi beslenme durumunu etkileyen fizyolojik değişikliklerin olduğunu kanıtlamıştır. Bunlara ek olarak dildeki papillalarda atrofi görülmesiyle tat algısında azalma, özellikle Alzheimer ve Parkinson hastası olan yaşlılarda koku duyusunda azalma, mide asidi salgısının azalması, demans, ruh sağlığının dengesizliği, iştahtaki değişiklikler, ilaç kullanımı, cerrahi müdahaleler, sosyoekonomik durum gibi sebeplerle de yaşlılık döneminde beslenme biçiminin değiştiği görülmüştür. Yetersiz veya dengesiz beslenen yaşlılarda protein-enerji malnütrisyonu, obezite, kalp ve damar problemleri, böbrek ya da karaciğer yetersizliği, hipertansiyon, diabetes mellitus, sarkopeni gibi rahatsızlıklar görülebilir. Kişinin sahip olduğu kronik hastalıklara göre bir beslenme planı oluşturmak, ihtiyacı olan vitamin ve mineral alımını sağlamak, su tüketimini artırmak ve egzersiz alışkanlığı kazandırmak, yaşlılıkla birlikte görülen hastalıkların semptomlarını azaltabilir.

Anahtar Kelimeler: Beslenme, Geriatri, Kronik Hastalıklar, Yaşlılık

PANDEMİ SÜRECİNİN YAŞLI RUH SAĞLIĞI ÜZERİNE ETKİLERİ

Özge KUTLU DÖNMEZ^{a1} & Deniz SAY ŞAHİN^b

^aBurdur İl Sağlık Müdürlüğü, BURDUR

^bMehmet Akif Ersoy Üniversitesi, İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi, BURDUR

ÖZET

Bu derleme bildirisinin amacı literatür ve güncel veriler ışığında pandemi sürecinin yaşlı bireyin ruh sağlığı üzerindeki etkisi incelemek ve sosyal hizmet perspektifinden bu etkileri değerlendirerek uygulanabilir, hak temelli sosyal hizmet müdahale önerileri sunmaktır. Bu bağlamda ilk olarak pandemi sürecinde ülkemizde yaşlılara yönelik alınan kısıtlama ve önlemler kronolojik sıraya göre incelenmiş, ardından sürecin yaşlı bireyler üzerine psikososyal yansımaları irdelenmiştir. Yaşlı bireylerden başlayarak toplumun tamamını güçlendirmeye yönelik gerçekleştirilebilecek sosyal hizmet müdahaleleri mikro, mezo ve makro düzeyde ele alınmıştır. 2019 yılının Aralık ayında Çin'in Wuhan kentinde ortaya çıkarak tüm dünyayı etkisi altına alan, yeni bir tür koronavirüsün neden olduğu Covid 19 pandemisi kışa sürede tüm dünyayı etkisi altına almıştır. Toplumun her kesimi pandemiden olumsuz olarak etkilenirken virüsün bulaş ve mortalite oranları göz önünde bulundurulduğunda şüphesiz bu süreçte en kırılgan kesimlerden birisi yaşlılar olmuştur. Bu bağlamda diğer ülkelerde olduğu gibi ülkemizde de yaşlı bireylerin sağlığını korumak ve pandeminin yaşlı bireyler üzerindeki etkisini minimize etmek amacıyla yoğun bir çaba içerisine girilmiş ve yaşlı bireylere yönelik birtakım kısıtlamalar ve tedbirler alınmıştır. Sokağa çıkma kısıtlamasından iller arası seyahat yasasına uzanan bu önlemler yaşlı bireylerin çevreleri ile etkileşimlerini sınırlandırmış, sosyal hayat akışlarını olumsuz yönde etkilemiştir. Alınan tedbirler her ne kadar yaşlı bireylerin fiziksel sağlığını koruma hususunda önemli olsa da ruh sağlığı anlamında yıkıcı etkileri beraberinde getirmiştir. Covid 19 pandemisinin yaşandığı günümüzde sosyal izolasyonun ortaya çıkardığı etkileri hafifletmek ve bilhassa dezavantajlı gruplardan biri olan yaşlıların ruh sağlığını korumak için yenilikçi ve etkin politikalar üretmek her zamankinden daha kritik hale gelmiştir.

Anahtar Kelimeler: Pandemi, Ruh Sağlığı, Yaşlı Ruh Sağlığı, Sosyal Hizmet

YERİNDE YAŞLANMA VE SOSYAL HİZMET

Merve Elifnur GÜLBÜZ^a, Yasemin AYBAR^b & Gülay GÜNAY^{c1}

^a Karabük Üniversitesi, İktisadi ve İdari Bilimleri Fakültesi, KARABÜK

^b Karabük Üniversitesi, İktisadi ve İdari Bilimleri Fakültesi, KARABÜK

^c Karabük Üniversitesi, İktisadi ve İdari Bilimleri Fakültesi, KARABÜK

ÖZET

Günümüzde birçok yaşlı evinde yaşlanmayı tercih etmektedir. Bunun tek nedeni fiziksel anlamda tüm düzene alışık olmaları ya da anılarının yaşadıkları evde geçmiş olması değil aynı zamanda oturdukları binaları, mahalleleri, arkadaşları, komşuları yani sosyal çevreleridir. Kendi evinde kendi kararlarını alıp kendini bağımsız hisseden birey dolaylı yoldan aile üyelerinin ve toplumun da daha bağımsız hareket etmesine sebep olur. Bu bağlamda yaşlı bireylerin tercihleri yerinde yaşlanma ise onlar için atılabilecek en doğru adım hayatlarını kolaylaştırmak ve yaşam kalitelerini arttırmak adına konutlarında ve yaşam çevrelerinde uygun düzenlemeler yapmaktır. Bu çalışmanın temel amacı yerinde yaşlanma kavramının ne olduğuna ve nasıl uygulanması gerektiğine dair bilgiler sunmaktır. Yaşlı nüfusun artması, huzurevi, bakımevi gibi kurumlara olan ihtiyacın ve taleplerin yükselmesi, bunun paralelinde yaşlı refahına dair yapılan çalışmaların da artmasına sebep olmuştur. Yerinde yaşlanma da yaşlı bireylerin kendi evlerinde yaşlanmalarını sağlayabilmek adına ev düzenin yaşlıya uygun hale getirilmesi çalışmalarını kapsamaktadır. Bu kapsamda sosyal hizmet alanında da yapılması gereken çalışmalar bulunmaktadır. Bu çalışmanın yerinde yaşlanma uygulamalarına ışık tutacağı düşünülmektedir.

Anahtar Kelimeler: Yaşlı, Yaşam, Yerinde Yaşlanma, Yaşam Alanı, Sosyal Hizmet ve Yaşlılık

EVİNDE YALNIZ YAŞAYAN YAŞLI BİREYLERİN COVID-19 SALGINIYLA BAŞA ÇIKIMLARINDA GERONTEKNOLOJİNİN KULLANIMI

Velittin KALINKARA

Pamukkale Üniversitesi, Denizli Teknik Bilimler MYO, Tasarım Bölümü
& Yaşlı Sorunları Araştırma Derneği, DENİZLİ

ÖZET

Dünya ölçeğinde yaygın bir sorun olan COVID-19 orantısız bir şekilde en çok yaşlı bireyleri etkiliyor. Hastalık bulaşmasını ve enfeksiyon riskini azaltmak için hemen bütün ülkeler, bu en savunmasız nüfusun sosyal etkileşimlerini kısıtladı. Ulusal sınırlamalar, sosyal mesafe ve karantina gibi agresif önlemler, bulaşıcı hastalığın yayılmasını azaltmak için birçok ülke tarafından uygulanmaya başlandı. Sıkı önlemler yaşlıları enfeksiyona karşı korumada etkili olmasına karşın, sosyal izolasyon, rutin sağlık ve sosyal bakım hizmetlerine erişimin sınırlanması zayıf bireylerde sağlık yönetimi dahil olmak üzere istemeden olumsuz sonuçlara neden olmaya başladı. Pandemi sırasında yalnızlıktaki artış, zorunlu fiziksel mesafe, sosyal izolasyon ve karantina önlemleri nedeniyle sosyal bağlantı ve sosyal destek çok sınırlı hale geldi. Bu önlemlerden kaynaklanan, sosyal bağlantı, etkileşim ve destek için kullanılan yerlere erişimin ortadan kalkması, en savunmasız ve yüksek risk grubunda olan, özellikle sosyal, psikolojik ve ekonomik olarak dezavantajlı bireylerde yalnızlık riskinin artmasına neden oldu. Pandemi kaynaklı yalnızlık, büyük kentlerde özellikle fiziksel ve sağlıkla ilgili sorunları olanlarda, yoksul ve diğer aile üyelerine çeşitli biçimlerde erişimi sınırlı olan bireylerde daha etkili oldu. Sosyal ağları kısıtlamak ve yüksek düzeyde sosyal izolasyon yaşamak, negatif ruh halinin artmasına ve yaşam faktörlerinden daha düşük memnuniyete neden olan araçlar olarak hareket eder. Kanıtlar, sosyal izolasyonun bireyin sağlığı ve refahı üzerinde zararlı etkileri olduğunu göstermekte; sosyal izolasyon ve yalnızlık kan basıncı artışı, kalp hastalığı, obezite, bağışıklık sisteminin işlevinin azalması, depresyon, anksiyete, daha zayıf bilişsel işlev, artan Alzheimer hastalığı riski ve mortalite gibi kötü fiziksel ve zihinsel sağlık durumuyla bağlantılı risk faktörleri ile ilişkilendirilmektedir. İyi olma hali ile kontrol duyguları ve bireyin çevresiyle ilgili memnuniyet arasındaki ilişki psikolojik sağlıkla ilgilidir. Güvenli ortam ve yüz yüze etkileşim ihtiyacı, izolasyonla mücadelede hafifletici bir faktör olsa da izolasyonun zararlı etkilerini hafifletmek için teknolojik araçlara ihtiyaç duyulmaktadır. Geronteknolojik araçlar, yalnızlık ve sosyal izolasyon gibi sorunların ele alınmasında değerli bir araçtır. Bunlar genel bilgi ve iletişim teknolojileri (ICT), video oyunları, robotik sistemler, kişisel hatırlatma bilgileri ve sosyal yönetim sistemleri, asenkron ekran desteği sohbet odaları, sosyal ağ siteleri, telebakım ve 3D sanal ortamlardır. İletişim temelli bu teknolojiler, yaşlı bireylere deneyimlerini sosyal ağlarda, belki de aynı hastalıkları veya engelleri olan ve duygusal destek sağlayabilecek diğer kimselerle paylaşma olanağı sağlar. Geronteknoloji yaşlı bireylerin fiziksel, yapısal ve zamanla ilgili engellerinin üstesinden gelmesine yardımcı olurken, toplumun değerli üyeleri olarak bağımsızlıklarını ve onurlarını korumalarına da izin verir. COVID-19 salgını sırasında genellikle güvenilir, emniyetli, kullanımı kolay ve etkili dijital teknoloji araçları kullanılarak kilitlenme yalnızlığıyla mücadele edilebilir ve bireyin yaşam kalitesi artırılabilir. Bu derleme tebliğde evde tek yaşayan yaşlıların pandemi uygulamalarından kaynaklanan yalnızlık sorunları ve başa çıkmada geronteknolojinin önemi ele alınacaktır.

Anahtar Kelimeler: Yaşlı, Yalnızlık, COVID-19 Pandemisi, Geronteknoloji

YAŞLANMAKTA OLANLAR: ORTA YAŞIN (55-60 YAŞ) YAŞLILIK HAZIRLIKLARI

Ayşe CANATAN

Ankara Hacı Bayram Veli Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Sosyoloji Bölümü, ANKARA

ÖZET

Bu çalışmanın amacı, orta yaş insanların yaşlılık döneminde kendilerine sosyal dünyalarında nasıl bir gelecek hazırlamakta olduklarından yola çıkarak bir değerlendirme yapmaktır. Yaşlılıktan bir önceki dönem olan ortayaş yaşlılığa başarılı geçiş ya da aktif yaşlanma açısından çok çalışılan bir konudur. Orta yaşta edinilen kronik hastalıkların yaşlılık dönemini olumsuz etkileyeceği uzun yaşam önünde engel olacağı bilinir. Fakat yaşlılığa geçişin sosyal özellikleri açısından bakılacak olursa Yaşlılık dönemi öncesinde bir grup olan 50'li yaşların insanları hiç yaşlanmayacak gibi çalışma hayatı sosyal hayat ve aile hayatı arasında tüm enerjileriyle çalıştıkları dikkati çeker. Kendilerinin parçası oldukları sistemlerin ihtiyaçlarını kusursuz bir karşılama eğilimi içindedirler. Kuşaklar sistemi içinde ailenin üst kuşaklarına ve daha alt kuşaklarına dayanışma ruhuyla destek olmak için çaba gösterirler. Çalışma hayatında kendinden sonrakiler için işleyen bir düzen bırakabilmek hedefine sahiptirler. Bunun en önemli nedeni kapitalist bir dünya düzeni içinde kuşakların bir biri üzerindeki hakkı olmakla birlikte 20.yüzyılın modern toplum özelliklerini bütün kuşaklar için ancak ikinci dünya savaşı sonrası göstermesi nedeniyle günümüzün orta kuşağı ya da "bebek patlaması" kuşağının son dilimi hem çok şanslı hemde çok şanssız bir konumdadır. Bu nedenle orta yaş grubundaki 157 kişi ile internet üzerinden toplanan verilere dayalı araştırma yapılmıştır. Araştırma sonuçları ortayaş insanların kendi yaşamlarına dair beklentilerinin gençlerinkine benzediğini göstermektedir.

Anahtar Kelimeler: Orta Yaş, Yaşlılık, Yaşlılık Hazırlıkları, Aktif Yaşlanma

65 YAŞ ÜSTÜ YETİŞKİNLERİN DÜŞME DURUMLARININ DEĞERLENDİRİLMESİ VE EVRENSEL TASARIM

Gülüşan ÖZGÜN BAŞIBÜYÜK^a, Faruk AY^b, Nazmiye Tuğba BAHAR^c, Deniz AKKAYA KOZAK^a & Barış KILIÇ^a

^aAkdeniz Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Fakültesi, Gerontoloji Bölümü, ANTALYA

^bCumhuriyet Üniversitesi, Edebiyat Fakültesi, Antropoloji Bölümü, SİVAS

^cGiresun Üniversitesi, Sağlık Hizmetleri Meslek Yüksekokulu, Yaşlı Bakım Programı, GİRESUN

ÖZET

Düşmeler ileri yaştaki yetişkinlerde yaralanmaya ve ölüme sebep olabilen önemli bir halk sağlığı sorunudur. Yaşın ilerlemesine bağlı olarak ortaya çıkan fizyolojik gerilemeler, düşmeler için içsel sebepleri oluştururken; ergonomik olmayan, konut içi ve konut dışı düzenlemeler de dışsal sebepleri oluşturmaktadır. TÜBİTAK 115M548 No'lu "Anadolu Yaşlılarının Antropometrik Boyutları" adlı 1001 Projemiz kapsamında; Türkiye genelinde yedi bölge ve 26 ilden toplam 2721 katılımcıdan veriler toplanmıştır. Toplanan veriler SPSS 22.00 programı ile analiz edilmiştir. Araştırmadan edinilen bilgilere göre; düşme durumu ile cinsiyet ve yaşanılan bölgeler arasında anlamlı bir ilişki bulunmuştur. Kadınlar erkeklere göre daha fazla düşerken; düşme durumunun en çok görüldüğü bölgeler Karadeniz Bölgesi ve Güneydoğu Anadolu Bölgesi olmuştur. Düşme sonucu yaralanma ve kırık durumu incelendiğinde ise; yaş ilerledikçe yaralanmaların arttığı ve kadınlarda erkeklere göre daha fazla yaralanma ve kırık görüldüğü tespit edilmiştir. Buna ek olarak 85 yaş üstü bireylerin konut içinde daha sık düştüğü belirlenirken 65-74 ve 75-84 yaş grubunda yer alan bireylerin konut dışında daha sık düştüğü saptanmıştır. Konut içinde ve konut dışındaki düşmeler cinsiyet bazında değerlendirildiğinde; kadınların konut içinde, erkeklerin ise konut dışında daha sık düştüğü sonucuna ulaşılmıştır. Yaşın ilerlemesi ile yüksek oranda morbidite ve mortaliteye sebep olan düşme durumu için risk oluşturabilecek faktörlerin belirlenmesi gerekmektedir. İç ve dış mekan düzenlemelerinin yaşlı yetişkinlerin ihtiyaçları göz önünde bulundurularak, evrensel tasarım ilkelerine uygun bir şekilde yapılması gerekmektedir. Ancak bu durumda, ileri yaştaki bireyler için dile getirdiğimiz, bağımsız bir şekilde yerinde yaşlanmaları ve sosyal hayata katılımları desteklenebilir.

Anahtar Kelimeler: Düşme, Yaşlı, Yaralanma, Tasarım, Ergonomi

PANDEMİ SÜRECİNDE VEFA SOSYAL DESTEK GRUPLARI HİZMETLERİNDEN YARARLANAN YAŞLILARIN SOSYODEMOGRAFİK ÖZELLİKLERİ

Hasan Hüseyin TEKİN^a & Muhammed ŞENER^b

^aNecmettin Erbakan Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Fakültesi, KONYA

^bNecmettin Erbakan Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Enstitüsü, KONYA

ÖZET

Bu çalışmanın amacı Covid-19 Pandemi döneminde salgınla mücadele için başlatılan sokağa çıkma kısıtlamaları sürecinde 65 yaş üstü yaşlılar ve kronik hastaların ihtiyaçlarını gidermek amacıyla valilik ve kaymakamlıklar tarafından oluşturulan vefa sosyal destek grupları hizmetinden yararlanan 65 yaş üstü yaşlı vatandaşların sosyodemografik özelliklerini belirlemektir. Nicel araştırma yönteminin benimsendiği bu araştırma genel tarama modeline göre tasarlanmıştır. Araştırmanın evrenini Afyonkarahisar il merkezine bağlı merkez ilçelerinde ikamet eden 65 yaş üstü yaşlı bireyler oluşturmuştur. Araştırmanın örneklemini ise vefa sosyal destek grupları hizmetlerinden yararlanan 65 yaş üstü yaşlı vatandaşlar (n:200) oluşturmuştur. Araştırmanın verileri araştırmacılar tarafından literatür taraması sonucunda oluşturulan anket aracılığı ile elde edilmiştir. Elde edilen veriler frekans dağılım yöntemi ile analiz edilmiştir. Yapılan analizler sonucunda çalışma kapsamına dahil edilen 65 yaş üstü yaşlı vatandaşların yaş, cinsiyet, medeni durum, eğitim seviyesi, meslek, aylık gelir, sosyal güvence, bakıma muhtaçlık durumu, kronik hastalık, sosyal yardımlardan yararlanma durumu, vefa sosyal destek gruplarına ulaşma yöntemi ve bu hizmet kapsamındaki talepleri gibi sosyo-demografik özelliklere ait sonuçlar elde edilmiştir. Elde edilen sonuçlar doğrultusunda vefa sosyal destek grupları hizmetlerinden yararlanan 65 yaş üstü yaşlı vatandaşlara yönelik öneriler sunulmuştur.

Anahtar Kelimeler: Pandemi, Yaşlı, Vefa Sosyal Destek Grubu, Sosyal Yardım

ISBN
978-625-7960-34-2

<http://yaslilikkongresi.atauni.edu.tr/>

11yaslilikkongresi@gmail.com